

ELOFIZETÉS.

Helyben és vidéken
Egy évre ... 36 kor.
Fél évre ... 18 kor.
Egy negyed évre 9 kor.
Egy óra ... 3 kor.

Nyilttéri közlemények
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak pályájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 161.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Csütörtök, augusztus 7.

Főispáni székfoglaló.

„Ősi szokás szerint“ ma foglalta el székét Arad város főispánja. Az „ősi szokások“ tradicionális fényéből sokat elnyelt a háboru, egyszerűbb volt az ünnep, mint hajdanában, de mintha jelentőségben emelkedett volna. A cifra kardok, bársony tarsolyok, drágaköves menték inágyoztak: az arany sujtást, magyaros vitézkötést mintha belül viselték volna az ünneplők. Mindazok, akik „more patrio“ főispán-tevésre összegyülekezének: telve voltak ünnepi szentlélekkel, megértést kívánó jóakarattal. Meglátszott ez az arcokon és a sziveken, amelyek engesztelő jóváhagyással fogadták a szónokok beszédeit. Es pedig egyenlőképen mindegyikét, bármely párt nevében hangzott legyen is az el. Mindenki érezte, hogy ennek a főispáni installációnak jelentősége van: meg kell mutatni azt, hogy bármely politikai álláspont vallói vagyunk is, egy dologban mindnyájan egyet értünk: az évezredes magyar tradíciók tiszteletében, s a magyarság szerepének értékelésében az eljövendő új Magyarország keretei között.

S ezt itt Arad városában, a nemzetiségi vidékek szélén, a magyar kultúra dicsőségesen őrt álló tornyában: erős szóval dokumentálni kellett. A mai főispáni beiktatót ez emelte az átlagos ünnepségek fölé.

Egyetlen szokásnak az elejtését sajnáljuk, annak, amely minden főispáni beszédnek diszére szokott válni. Az elődjéről való megemlékezés olyan kötelességnek a levonása, amely minden szempont fölött mindenkiben a rokonszenv érzését kelti. Kintzig János olyan főispánja volt Aradnak, akinek személyét e város minden polgára szeretettel és nagyrabecsüléssel fogja említeni hosszú idők múltán is. Az ő kiváló érdemeinek az utód részéről való elismerése emelkedettebbé tette volna az ünnepi hangulatot és szebbé, kerekébbé a főispáni székfoglalót...

Barabás Béla többször kinyilatkozta és ma is hirdette, hogy — 48-as elveinek rajongó szeretete mellett — nem kíván egyes pártoknak a főispánja lenni. Bár egy kormány megbízottja: a magyar király küldte el őt nemes hivatásának gyakorlására, s balgaság volna feltételezni, hogy a koronás király nem minden magyart egyformán szeret. Hivatásának e egyszerű átértése mondatta vele ma, hogy

a mai nagy és nehéz időkben a főispánnak nincsen ideje a meddő politikai vitákra. Magasztosabb és egyszerűbb feladatok elvégzése várakozik reá: törvényhatósága eminens életérdekeinek a megóvása. S valóban, ma a törvényhatóságnak nem első tisztviselője a főispán, mint hajdanában, hanem valóságos édes atyja, kinek egy pillanatra sem szabad mellétekintetek miatt elfeledni azt, hogy a nap minden percében ezer és ezer kéz nyul feléje, melyeknek mindenike kér és jogosan vár valamit az állam igazságosan elosztó hatalmát képviselő főispántól.

Nem volna tehát helyén való, ha ma kiérezett politikai párttendenciák nehezen meg az igazság jóakaratu érvényesítését. A politikai elvek szunyadjanak egy kissé kemény ágyukban: a kemény és makacs szivekben s várják be érvényesülésük ragyogó idejét: a béke szép napját. De pusztuljanak ki a magyar közélet mezejéről a rontó és ártó idegen tendenciák is. Mérgező lehelletű utszéli gaz ne rondítsa tovább a magyar földet, ahol még a temetőket is gondozott virág díszíti: halott hőseinkre valló büszkeségünk virága. Örülünk, hogy szót adott az érzésünknek Arad főispánja, messzeszálló hangon jelentvén ki, hogy — nincs többé nemzetiségi kérdés, nem szabad tünnünk, hogy a jóra való nemzetiségek, e békés és derék népek nevében azok vigyék a szót, kiknek egyrésze elszökött az országból, másrésze pedig idegen zászlóval köszöntötte a balkáni rablókat, ennek az országnak a szent földén. Hadd ájuldozzanak az igazság beszédére a választójog zavarosaiban halászni kívánók: e szent és makacs igazságunktól ne tántorítson el bennünket semmiféle választójogi doktrínát elv.

Megemlékezett a főispán ékes szavakkal azokról, akik „ott járnak künn, hol mindig éjjel van, hol sirokról-sirokra lép a láb s úgy dörgik ott a támadó fülebe: — Ez a mi határunk! Ne tovább!“ Szavakból font koszorúval adózott az érettünk küzdő hőseknek s nem volt méltánytalan az a kérése sem, hogy a hazáért szenvedőknek meg kell adni a — jogot és a kenyeret. De megemlékezett a főispán a „hinterland“ katonáiról is, kik itthon végzik az államfenntartó munkát s kiket épen e munka elvégzésére „felmentett“ a hadsereg. Ezeknek elfeledni nem szabad soha, hogy felmentésük egy ideális nagy cél: az összeség harmonikus életműködésének érdekében történt s azoknak a szel-

lemi, erkölcsi és anyagi javaknak az áldásaiban, melyeket a háboru alatt szereztek, részeltetni kell a frontok ezer viharában megtépett szenvedőit is.

Általában nagy és elismerésreméltó szociális érzéket áruolt el a beiktatót főispán beszéde, melynek alaphangja az igazság színével volt ékes. Szeretnők hinni, hogy ez a sikerült preludium egy okosan folytatott s gondosan véghezvitt nagy munkának a bevezetője volt; hogy Barabás Bélát csakugyan áthatják azok az eszmék, melyekről szólott s hogy minden cselekedete megértést és méltánylást mutat majd Arad minden rendű és rangu polgárával szemben. Nincs okunk ebben kételkedni, hiszen feladata olyan ideális és nagyszerű, amely meg kell hogy acélozza minden tettrevágyó igaz ember akaraterejét. Mert van Barabás Béla nagy programjának egy minde nekifőlő kívánczó pontja, melyet szándékosan említünk utóljára. Arad közéletmezésének ügye ez, melynek sikerét csak egy szóval jelezte ma az új főispán: — dolgozni!... Helyes utmutatás! Dolgozni és szünetlen dolgozni kell a város minden adminisztratív szervének, hogy ez a kérdés közmegelegedésre oldassék meg.

Ha csak ezt végzi el Barabás Béla: sokat — sőt mindent megtett, amit tőle polgártársai várnak s megőrzik emlékükből mai ígéretét, azt a beszédet, melyről a vélemények eltérők lehetnek, de az bizonyos, hogy unalmas és sablonszerű egy pillanatra sem volt!

Foksaninál bővítettük sikereinket.

Budapest, augusztus 8. (Hivatalos.)
A főhadiszállás jelenti:

Keleti harctér:

Foksanitól északra német csapatok erős ellenséges ellenhatással szemben is kibővítették tegnapelőtti kivívott sikereiket. Az Erdély ellen indított román—orosz tehermentesítő offenzíva ismét a Putna és a Casinu-patak mentén történt, több sikertelen elszigetelt előretörésben jutott kifejezésre. Gyergyótólgyestől északra osztrák-magyar haderők az ellenség részéről szívesen védelmezett több magaslatot foglaltak el. Bukovinában és Keletgaliaciában a tegnapi nap viszonylag nyugalomban telt el.

Olasz és Balkán hadszíntér:

Nincs jelenteni való. — A vezérkar főnöke. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

BARABÁS BÉLA FŐISPÁNI SZÉKFOGLALÓJA.

(A 48-as főispán. — Lecke a törvényhatóságnak. — A felmentettek egyestülete. — A közlélmzés javítása. — Izenet a munkásoknak.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Délelőtt tíz órára tűzte ki Varjassy Lajos polgármester a főispáni installációs közgyűlésnek kezdetét. A törvényhatósági bizottság tagjai pártkülönbség nélkül nagy érdeklődéssel tekintettek a mai nap eseményei elé és ezért csakhamar meg is telt a közgyűlési terem fekete redingótos és zsakettes városatyákkal. A padosok előtt egy széksort állítottak fel a küldötségek részére. A karzatokat is megnyitották tíz órakor és azok is csakhamar megteltek előkelő hölgyközönséggel és a főispáni székekkel szemben a jobb sarok erkélyén foglalt helyet Barabás Béláné Vásárhelyi Janka társaságában.

Néhány perccel tíz óra után érkezett meg Aradvármegye küldöttsége Purgly László főispán vezetésével, akit Zubor Andor adóügyi tanácsnok kalauzolt a közgyűlési terembe és vezetett helyére. A főispánnal jöttek Bánhidy Antal báró, Cédly Károly dr. kir. tanácsos törvényhatósági bizottsági tagok, Péterffy Andor az államépítészeti hivatal főnöke, Boros Iván másodfőjegyző, Keresztes Gyula dr. főügyész. Megérkezett a közgyűlés megnyitására idejére Kan Béla hódmezővásárhelyi országgyűlési képviselő is, aki a törvényhatósági bizottságok részére fentartott egyik padosban foglalt helyett, szemben a tanács asztalával.

A mai háborus viszonyoknak megfelelően a főispán óhajására elmaradt a közgyűlés virágos diszitése és csak a hétköznapi keretben folyt le az a meleg ünneplés, amelyben ennek a városnak törvényhatósága részesítette a széket elfoglaló új főispánt, aki azzal az első lépésével, amely a szívekhez vezető utat kereste, már meg is találta a szíveket. Barabás Béla itt született, itt bontotta ki szárnyait és az aradi föld az, amelynek erőjéből a maga pályájának lépcsőfokait megalkotta. Őszbeborult fejével jött vissza a törvényhatósági bizottság közgyűlési termébe, hogy annak irányítója, vezetője és támogatója legyen és amilyen természetesen találta ő, hogy Arad város nem lehet más, mint demokrata, ép olyan közvetlen és ezért minden válaszfalat leromboló volt az a hatás, amely a főispánnak abból a kijelentéséből keletkezett, hogy ő, amikor Aradra jött, akkor nem a főispáni állás méltóságát, hanem a díszes állással járó munkát vállalta. Mikor munkára szólította fel a törvényhatósági bizottságot, akkor minden oldalról egyértelműen tapsal felelték neki a városatyák, jelezve ezzel, hogy ennek a dolgos városnak főispánja maga mellett fogja találni az egész várost, a háboru szülte viszonyok a háboru által okozott rettenetes nehézségek leküzdésében.

Nagy érdeklődéssel tekintett a törvényhatóság a főispáni installáció elé, mert Barabás Béla eddig mindig, bármilyen kérdésről nyilatkozott is, azt érdekesen tette. A törvényhatóság el volt arra készülve, hogy nem kap sablonos, taposott utakon járó installációs beszédet és ez a várakozása teljes mértékben kielégülést nyert. Barabás az a hatásos szónok ma is, aki volt évtizedeken át és keresetlen, minden frázistól mentes előadásmódora, a rutinos, az emberek érzelmeivel mint játékszerrel bánni tudó orátort mutatta ma is. Körülbelül ötven óráig beszélt a fáradságnak és kimerültségnek minden nyoma nélkül, hangja nem bágyadt, élénksége nem tompult.

A közgyűlés éléken rezonált is a főispán rapszódikus és éppen ezért közvetlenül ható fejtegetéseire és szerencsésen választott, az aradi léttel szoros kapcsolatban álló témáit oly érdekesen tudta a törvényhatóság elé állítani, hogy az ünnepélyes óra feszes keretei önként tágultak és mindenki úgy érezte magát, minthogyha egy régi ismerőse beszélgetne vele minden aradi ember lelkében élő aktuális kérdésekről. Meg kell azonban mondanunk, hogy meglepően hatott a főispánnak, bizonyára töves információkon alapuló az a kijelentése, hogy Arad törvényhatósági bizottsága a közlélmzés nagy kérdéseit lelkiismeretlenül és könynyelműen kezelte és nem vette ki azt a részt ezek intézéséből, amelyet a közönség elvárhatott volna tőle.

Ezt a leckét a törvényhatóság azért sem érdemelte meg,

mert tudunkkal soha senki, semmiféle formában a városatyákat nem szólította fel arra, hogy a közlélmzési bizottság munkájában, akár mint tanácsadók, akár mint ellenőrzők részt vegyenek és a tanács a háboru három esztendeje alatt sohasem terjesztett jelentést a közgyűlés elé a közlélmzési üzem működéséről, kivéve azt az egy alkalmat, amikor külvülről jött hatások befolyása alatt azt megszüntette. Aki távolról nézete is Arad város társadalmának, és ebben a törvényhatóságnak háborus életét, az ha igazságos bíró akar lenni, köteles elismerni, hogy ez a város egy pillanatra sem feledkezett meg arról, mivel tartozik azoknak, akik a háboru terheit és kegyetlenségeit mindenkinél jobban érzik. Nem tehette meg ezt már ezért sem, mert hisz az aradi sajtó oly éberem örködött a társadalom ezirányu tevékenysége felett, hogy egy pillanatra sem mellőzte volna hallgatással, ha itt a cselekvésre hivatottak részéről mulasztást látott volna.

(A közgyűlés megnyitása.)

Már akkor zsutolásig megtelt a közgyűlés terme, amikor Varjassy Lajos polgármester a közgyűlést megnyitva bejelentette, hogy a belügyminiszterium leiratában arról értesítette Arad város törvényhatósági bizottságát, hogy őfelsége, Ugron Gábor belügyminiszter előterjesztésére Barabás Bélát nevezte ki a törvényhatóság főispánjává. Angel István dr.

Barabás Béla Arad

Tekintetes törvényhatósági közgyűlés! Nemzetes uraim!

Milyen meghatottan állok önök előtt és egy tíz év előtti fényes kép jut az eszembe. Tíz év előtt a delegáció elnöke voltam és őfelsége elé kellett járulnom, hogy előtte a delegáció hódolatát és szeretetét tolmácsoljam. Bemertünk egy fényes királyi terembe és a trónon ott állott őfelsége első Ferenc József apostoli királyunk. Mellette az udvari és katonai méltóságoknak hosszu sora, közös miniszterek, zászlós urak, vele szemben állott pedig egy igénytelen alak és ennek az igénytelen alaknak a háta mögött a nemzetnek főrendjei, képviselői és előkelő magnásai. És ekkor egy gondolat futott át az agyamon. Azt kérdeztem magamban, hol vagyok, Álmodom, vagy ébren vagyok? Most is uraim, amikor nem olyan fényes keretben, de a hazafiúi lélek melegségével telt teremben állok itt önök előtt, mint Arad város főispánja, most is azt kérdeztem magamban, hol vagyok Álmodom, vagy ébren vagyok.

főjegyző felolvasta a belügyminiszter leiratát. A főispán nevének elhangzásakor éljenzés zúgott fel s ennek elültével a polgármester üdvözölte Aradvármegye küldöttségét, örömeinek adott kifejezést megjelenésük fölött, amelyből azt a testvéri kapcsolatot látja, amely a két törvényhatóság között fennáll.

— Ezek után azt vagyok bátor indítványozni — mondotta a polgármester — méltóztassék a főispán urat küldöttség útján a közgyűlésbe meghívni és tőle a hivatalos esküt kivenni. Indítványozom, hogy a küldöttségbe Domány József vezetésével Neuman Adolf bárót, Wizer Lajost, Avarffy Ferencet és Steigerwald Alajos törvényhatósági bizottsági urakat méltóztassék kiküldeni. Mig a küldöttség tisztében eljár arra az időre a közgyűlést felfüggesztem.

A küldöttség bevonult a főispánnak a közgyűlési terem mellett levő hivatalos helyiségébe és ott Domány József előadva megjelenésük célját, megkérte Barabás Bélát, hogy a hivatalos eskü letételére jelenjék meg a törvényhatóság előtt.

(Barabás a közgyűlésben.)

Amikor a főispán alakja a közgyűlés termének ajtajában megjelent, a törvényhatóság tagjai felemelkedtek helyükről, hatalmas éljennel fogadták Barabás Bélát, aki mint a város vezére hivatalosan ezuttal lépte át először a törvényhatóság házának küszöbét. Megilletődötten és meghatottan, a jelentős óra érzetének hatása elfogódottság alakjában tükröződött a főispán arcán, mikor ama bársony zsolye elé állt, amelyből mint elnöknek a közgyűlés tanácskozásait kell vezetnie. Az óváció még zúgott feléje, amikor Varjassy Lajos polgármester hozzáfordulva így szól:

— Méltóságos főispán ur tisztellett arra kérem, szíveskedjék a hivatalos esküt letenni.

Angel István dr. főjegyző olvasta az eskü szövegét. A főispán jobb kezét szívére téve ércecs hangon mondotta utána az életében jelentős szavakat. Az eskü elhangzása után a városatyák ismét elfoglalták helyeiket, a főispán azonban állva maradt, hogy megtartsa székhelyét és elmondja a következő rendkívül érdekes és a politikai, valamint társadalmi kérdések igen nagy tömegét felölelő beszédet.

nemzetes uraihoz.

— Huszonöt esztendeig szemléltem e városnak közügyeit ebben a teremben. Lelkem igaz meggyőződésével, becsülettel törekvéssel küzdöttem a születésem óta vallott eszmék mellett. És azután hét évvel ezelőtt elnémet az én szavam. De elkövetkezett egy idő, amidőn a magyar kormány nagy bizalma és felséges fiatai királyunk kegye által ismét elküldtettem ide, e helyre, most már nem mint ennek a törvényhatóságnak egyszerű tagja, hanem

mint ennek a törvényhatóságnak irányítója támogatója és vezetője.

— De érzem tekintetes törvényhatósági közgyűlés a különbséget az akkor és a most között. Érzem azt, hogy ma már nem vagyok egyéb, mint egy öreg harang, amely csak arra jó, hogy az előket összenívja, a közügyeknek e szentelt csarnokába és felhívja őket kötelességeiknek teljesítésére.

— Én tekintetes törvényhatósági közgyűlés nem dicsekszem a szerénységgel. Megvalóltam őszintén, hogy én magam pályáztam és

magam akartam Arad szabad királyi város főispánja lenni. Megmondom miért. Mert elfogott a honvágy, mert haza akartam jönni. És mert más ut részemre nem volt, amelyen haza jöheterem volna, hazajöttem tehát ezen a módon s ebben a formában és abban a tudatban, hogy így is fogom tudni kötelességeim teljesíteni és legalább az én szeretett szülőföldemen, édes városomban fogom most már betelepezni életemet.

Midőn én főispán lettem két áramlat zúdult felém. Az egyik áramlat az volt, amely engem melegen üdvözölt azért, hogy e közjogi méltóságot elfogadtam, a másik áramlat politikai barátaimtól származott, amely a felett csodálkozott és vitakozott, hogy egy olyan politikai mult után mint az enyém

miként válialkozhattam én egy főispáni állásra.

Hát a középben és nálam van az igazság. Az igazság az, hogy itt én a főispáni állást méltóságnak nem tekintem.

A másik igazság az, hogy én nem ereszkedhettem le, mert hiszen fent a magasban sohasem képzeltem magamat s ha a sors esetleg engem szárnyaira kapott is, én mindig az egyszerű polgár voltam, mindig az egyszerű igénytelen jóbarát voltam, aki itt éltem Arad város polgárai között.

Ugy érzem magam, mint egy fa törzse, a mely elveszítette előbb virágait és ágait, aztán elválasztották gyökerétől, de a fa törzse még elég alkalmas a tűzre és elég jó arra, hogy koporsót készítsenek belőle. Érzem, hogy a természetnek ős ereje még meg van bennem és meg van bennem az új Magyarország iránti érzés, és ha ezek megvannak, akkor én ennek a fatörzsnek még meglévő életerejét, energiáját és összes képességeit amivel rendelkezik készséggel áldozom fel szülővárosom Arad város törvényhatóságának javára.

— És most tekintetes törvényhatósági közgyűlés amidőn ezt a helyet elfoglalom

igyekszem a legkényesebb állásponton tulessni, a politikán.

A mai Magyarország kormányának a következő feladatok jutottak osztályrészül. 1. Elkövetni mindent, hogy a világ összes népei által óhajtott béke minél előbb elkövetkezzék. 2. A háboru tartama alatt biztosítani a katonai teljesítményeket és az otthon maradtak közszükségletének kielégítését. 3. Gondoskodni az államháztartás zavartalan menetéről. 4. Megcsinálni a választójogot. Az első három az előző kormányak is programja volt, programja tehát valamennyiünknek, akik ebben a terebben helyet foglalunk, Azért most röviden csak a választójogról beszélek.

— Ennek a kormányának létjogosultságát az a kötelezettség adott, hogy egy demokratikus Magyarország megteremtése végett készítsse el a választójogot, azt a törvényt, amely megengedi, hogy sáncaiba belekerüljön minden ember, minden magyar állampolgár, aki erre bárminő tekintetben érdemet szerzett magának. Azok, akik odakint a harctéren életüket kockáztatják, de azok is, akik a hadszükségletek megteremtése, a gyár, ipar és a kisipar terén teljesítik idehaza kötelességüket. Van még egy harmadik irányzat is, amely most feltartóztatlanul tör előre és ez az **önálló foglalkozással bíró nőknek a választójoga.** Ez a három kategoria van hivatva kiegészíteni a mostani választóknak nagy tömegét és én itt nyíltan kijelentem, hogy a mai kormány programjának hűséges híve vagyok és **híve vagyok az általános, titkos, községenkénti választójognak.** Ami a magam politikáját illeti nincs e terebben senki, aki ne tudná hogy én, amióta az eszemet bírom, a ügytelenségi és 45-as eszméknek voltam rajongója. Mindig követeltem és követelni fogom ezután is az önálló vámtérületet, az önálló magyar hadsereget, az önálló nemzeti bankot és követeltem gazdasági életünknek teljes függetlenségét és kijelentem, hogy amikor má egy 18-as főispán foglalta el ezt a helyet, akkor nem az ember simul a főispánsághoz, hanem a főispánságnak kell hozzáidomálnia egy magyar emberhez, aki a nemzet függetlenségének volt ma is az lesz örökké is a híve.

A cél az tisztelt törvényhatósági bizottság, hogy Magyarország demokratikus államná alakítsák át. Visszaélést követnek el az önk türelmével, ha ebben a terebben azt magyaráznom mi a demokrácia. Ezt tehát nem teszem. De hogy demokratikus legyen az egész ország, demokratikusnak kell lennie minden falunak, minden községnek, minden városnak és minden törvényhatóságnak. És kérдем én, ismelve ezt a várost,

lehet-e itt Aradon másról beszélni, mint demokráciáról?

Hiszen származás és születésre nézve minden különbség közöttünk, mert itt mindannyian vagy gazdálkodással, vagy kereskedelemel, vagy iparral, vagy szellemi munkával foglalkozunk, magyarárn mondva mindnyájan dolgozunk. A demokráciának éppen ez a legszebb tulajdonsága. És ha ez így van, akkor én már most konstatálhatom, hogy Arad város a demokratikus Magyarországnak egyik legerősebb íszke, a leghazafiasabb támasza lesz és marad a jövőben is.

— Tisztelt törvényhatóság!

Hogy a törvényhatóság egyes tagjainak mi a politikai pártállása ahhoz én nekem egyáltalán semmi közöm.

Mindenki saját becsületes meggyőződése szerint foglalja el saját politikai pártállását és küzdjön azért ott, ahol annak helye és ideje van. De szilárdan el vagyok tökéve és határozva arra, hogy ebben a terebben politikai szalmacséplést nem fogunk végezni és nem fogjuk arra pazarolni az időt, vajjon melyik pártnak mennyi embere van, melyik kerekedett pillanatnyilag felül és ki maradt alul. De bizalomnyilvánításokkal, személyes hódolatok megnyilvánításával, amíg én főispán leszek itt, ebben a terebben csak egy esetben fogunk foglalkozni, ha a bizalom egyhangú lesz. Én tekintetes közgyűlés nem bizalmat kérek a törvényhatósági bizottságtól, hanem hazafias támogatást, mert a főispán a tisztviselői kar és a törvényhatósági bizottság a közérdek nagy munkájában egymásra vannak utalva.

— És itt hivatkozom tekintetes törvényhatósági bizottság a régi idők egy klasszikus tanujára **Varjassy Lajos** polgármester barátomra. Amikor Aradon még nekem szavam és befolyásom volt, vele abban állapodtunk meg, hogy a városhoz érkező politikai hangú átiratokat egyszerűen tegye asztala fiókjába, ne hozza el ide és ne szolgáltatson okot arra, hogy hiabavaló időfecsérléssel vegyék el a kedvünket az időnköt a komoly munkától. Ezt kérem tőle továbbra is.

Maradjanak az asztal fiókjának emlekei a politikai vizsátot felkeltő átiratok.

Meg is indokolom ezt az elhatározásomat. A városi törvényhatóságok gyakran megcsinálták azt, hogy vagy bizalmat szállítottak a kormánynak és egyes tagjainak, vagy pedig bizalmatlanságokat igyekeztek kifejteni. Azonban bocsánatot kérek ez egy elhibázott téves álláspont. Mert bizalomról csak azok között van szó, akit megbiztunk és aki a bizalmat adta. Bizalommal, vagy bizalmatlansággal viselhetetik a választókerület a képviselővel szemben, bizalommal viselhetetik a város közönsége az általa megválasztott tisztviselővel szemben. De bizalommal, vagy bizalmatlansággal jogosultan nem viselhetetik azok iránt, akiknek nem adott bizalmat. A magyar királyi kormány tagjainak bizalmi forrása nem más mint öfelsége az apostoli király és az országgyűlés. Ha a bizalom e tényezők egyikében vagy másikában meginog a kormánnyal szemben, akkor azok majd tudni fogják kötelességüket. A bizalom szállítás soha egyetlen kormányt meg nem erősített és meg nem gyöngített és csak arra való volt, hogy a netán inogó kormány presztizsét ideig óráig fenntartsa. Én, ismétlem, nem bizalmat kérek a törvényhatósági bizottságem sem hízelgőkre, sem besugókra, berekre és jó barátokra van szükségem s nincs szükségem sem hízelgőkre, sem besugókra, sem szolgákra. Ha szolgák akarnak lenni, akkor szolgálják velem együtt Arad város népének szenvedéseit. Arad város lakosainak nélkülözéseit és Arad város dolgozó népének összes erkölcsi és anyagi javait.

— És most tisztelt uraim **rátérek a tulajdonképeni programra.**

Nem ülök fel szárnyaló paripókra és nem beszélek Arad jövőjéről, mert elsősorban a mai napnak sok keserűségével, szenvedéseivel és bajával kell megküzdenuünk. Tekintetes törvényhatósági bizottság, ha a jelenlegi bajokat orvosoltuk, ha a jelen szenvedéseit leküzdöttük, akkor majd a háboru végeztével beszélhetünk Arad fejlődéséről is. Az első azonban, a mivel foglalkoznunk kell ez a legreálisabb,

a mindennapi életnek kiáltó kívánsága a közéletmezés kérdése.

Amikor közéletmezésről beszélek, én mint elég vallásos ember, kezembe veszem azt az imát, amit itt ebben a terebben mindenki ismer és tud, ebből néhány szót ragadok ki és az uristen felé fordulva azt imádkozom: **"ahát mindennapi kenyerünket add meg nekünk."** É mindennapi kenyér megszerzése képviseli a legelső teendő. Tartozom kijelenteni azt, hogy ma a közéletmezés ügyeinek intézése itt a lehető legpéldásabb rendben történt és én egész büszkeséggel említem meg báró Esterházy Kálmán nevét, aki olyan ügyesen és életre valóan végzi feladatát, hogy semmiféle kifogást ellene nem tehetünk. A közéletmezésnek a következő feladatai vannak: A szükséges lisztmennyiség rendezésére álljon és az pontosan szótosszassék, továbbá, hogy a lisztben kívül más élelmickek, cukor, kávé, hüvelyes vetemények elegendő mennyiségben legyenek rendezésre. Én minden erőmből oda fogok hajtani, hogy Arad népe és lakossága mindenkor hozzájusson a neki kiutalt élelmickekhez.

És itt bejelentem, hogy ami a gabona bevásárlást illeti, Arad minden valószínűség szerint meg fogja kapni azt a jogot, hogyha Csanádmegyében nem is, de az Araddal szomszédos járásokban bevásárolhassa a lakosság a szükséges gabonát.

Én nem akarok dicsekedni vele, de politikai multam és tekintélyem biztosíték arra, hogy előttem meg fog nyílni minden ajtó és az ajtókat nemesak kinyitom de az ajtón belül álló urral szemben követelni is fogom jogaimkat.

— És most engedjék meg nekem, hogy két súlyos és előttem is szomorú dologra is rátérjek. Mikor fenjártam a Közéletmezési Tanácsnál, ott azt a súlyos szemrehányást tettem Aradra, hogy ez az egyetlen város, amely a közéletmezés terén kifejtett munkájával **vesztéseket okozott a köznek.** Ez az oka annak, hogy ma is bizalmatlansággal viseltemek odafenn Arad iránt. Minden befolyásomat igénybe kellett vennem, hogy a jövőre nézve eloszlassam az aggodalmakat. A másik, hogy amikor végig néztem, azokon, akik kötelességüket teljesítették, ott találtam a tisztviselőket, kicsiket és nagyokat egyaránt, a városi tanácsot, Varjassy polgármesterrel az élen, csak egy volt, aki nem teljesítette kötelességét és ez **magam törvényhatósági bizottság.** Nem tudok őt emberként megnevezni, aki a közéletmezési bizottságban elejétől fogva becsületesen teljesített volna kötelességét. Uraim ez nem járja, emel meg kell változnia, én megyek elől és a törvényhatósági bizottság tagjainak követni kell engem. A feladatuk abban fog állni, hogy a élelmiszer üzleteket ellenőrizzék és így tudják meg, hogy nem éri-e károsodás a lakosság. Mindössze egy-két órától van szó, ezt az időzót mindenkinnek meg kell hozni polgártársainak. Tisztelt uraim én ezt megkívánom a törvényhatósági bizottság tagjaitól és ha nem tesznek eleget önként a feladatuknak

ny a polgármester urral ki fogjuk jelölni azokat, akikre e feladatokat rábizzuk.

Ne várjanak mindent tőlem, a nép azt gondolja, hogy most, mikor én hazajöttem minden egy csapásra megváltozik. Én megteszem kötelességem, de én csak gyarló ember vagyok és önkönek segítségemre kell jönni. Nem ismerem ma fontosabb teendőt, mint Arad város közéletmezésének becsületes ellátását. A céljuk az legyen, hogy Aradon mindenkit, minden egyes személyt ellásunk élelemmel. A mai nehéz

időkben a törvényhatóság tagjainak otthonában kell felkeresni a nyomort és a szenvedést, utána kell járni azoknak, akik nélkülöznek, fel kell kutatni a nyomoruságot és ide kell hozni a panaszokat, hogy azokat mielőbb orvosolják.

— És most beszéljünk uraim egy másik kegyes témáról: a felmentettekről.

A felmentettek két kategóriájáról most nem beszélünk. Ezek a tisztviselők, az újságírók és általában az olyan foglalkozással bíró emberek, akiket egész napi munkájuk ingyébe vesz, ezeket kivesszem azok közül, akikről most szó lesz. A többiek közül azonban, akik idehaza vannak, akik vagyontuk itt gyarapítják, a polgármester ur és a főkapitány urak bevonásával egy kis alkalmi egyesülést akarok csinálni, abból a célból, hogy őket megsegítsük. Adókat fogunk rájuk kivetni és havi befizetéseikből alapot fogunk teremteni. Ebből az alapból fogjuk segíteni a szemérmes szegényeket, a nyugdíjasokat, kis embereknek fogunk segítséget adni, hogy némileg levegyük róluk a háboru nehéz terheit. A felmentettek nem fogják megérezni ezt az áldozatot, még ha ezekbe kerülne is, de megnyugtathatom őket, hogy ezrekről nem is lesz szó.

— Tisztelt közgyűlés most azokhoz szölok, akik nincsenek itt, sőt képviselve sincsenek: az aradi munkássághoz.

Azt üzenem nekik, hogy jobb és lelkiismeretesebb képviselőjük nem lesz ebben a teremben mint én magam a főispán. Azt üzenem nekik, hogyha jogosult kívánságuk van, jöjjenek nyugodtan hozzám. De viszont az igényeket messze utalmadókkel ne hozzák feleselyeztettségbe a törvényhatóságot vagy tisztviselőit, mert minden teljesíthető követelésüket mi teljesíteni is fogjuk. A munkásságnak szóló ezen üzenetben magyar lelkem mélységes szeretetéből fakad.

Van szavam az aradi sajtóhoz is.

Rége az volt a divat, hogy tizedrendű emberekkel köszöntötték fel a sajtót és ezek méltányolták a sajtó által teljesített nagy munkásságot.

Hát uraim én a város főispánja itt arról a helyről ismerem el, hogy ma a becsületes sajtó végzi a legnagyobb, legnagyobb munkát.

A sajtó tisztelt barátain ma a közérdek nyitott szeme, beszélő szája, gondoikozó agya és érző szíve. A sajtót ma úgy kell tekinteni, mint aki irányítója a jónak és elítélője a rossznak. En ezért arra kérem az aradi sajtót, hogy támogassa azt, ami támogatni való és támadja, ami becsületes meggyőződésével meg nem egyezik.

— Csak megemlítem tekintetes törvényhatósági közgyűlés, hogy a mai nyomoruságos viszonyokból kifolyólag nagy súlyt kell helyezni a gyermekvédelemre. Súlyt kell helyezni, mert azok a hősök, akik odakint életüket áldozták fel értünk, megérdemlik, hogy az itthon maradottak mindent elkövessenek azért, hogy gyermekeiket megmentjük a háznak. Az én figyelmem fokozott mértékben fog a gyermekek felé fordulni. Az lesz a legfőbb törekvésem, hogy amikor jön a tél, ne legyen a városban egyetlen éhezű gyermek, egyetlen egy lázó, egyetlenegy ruhátlan gyermek sem. Ennek a keresztülvitele nemcsak tőlem, de nagy részt önöktől függ uraim és erre kérem az önk segítségét.

— Attérek most egy barmunket felette érdeklő ügyre.

honvédeink visszahozásának ügyére.

A gyulai második honvédegyalozozred Kárásebesen időző pótzászlóájának hazahozataláról van szó. Nem kell külön elmondanom, hogy Arad város életére micsoda jelentőséggel bír az, ha a honvédek hazakerülnek. Ezt elmondta már a polgármester ur az ő fejtérjeseben és elmondottam én magam a honvédelemi miniszter urnak is. Megírtam már egy revélben, de itt is kijelenthetem, hogy amennyiben tőru helyről gondoskodunk, úgy kiltásunk van arra, hogy polgártársaink, akik távol lakheiyektől katonai szolgálatot teljesítenek mihamarabb hazajöjjenek.

— Tekintetes törvényhatósági bizottság! Mikor beléptem a főispáni szobába egy ha-

talmas, nemzeti színű szalagos koszoru várt reám. Egy öreg honvéd hozta és egy levelet hozott vele, amelyre az volt ráírva:

**Az aradi tizenhárom vértanu szel-
lenye Barabás Béia főispánnak.**

Megragadta lelkemet ez a koszoru és arra készítetett, hogy elmondjak a közgyűlésnek olyasmit, amit egyébként nem akartam itt elmondani. A tekintetes törvényhatósági bizottság tudja, hogy az én tevékenységemnek nagy része volt abban, hogy egy nagyobb összeg gyűljön össze arra a célra, hogy az aradi tizenhárom vértanu kivégzésének földjét, a nemzet földjeként megvásároljuk. Nekem és megboldogult barátomnak Varjassy Arpádnak az volt a célunk, hogy Aradot a nemzet bucsujáró helyévé avassuk fel, hogy ide zárando-koljon az ország egész fiatalága és, hogy itt merítsenek hazafias erőt az élet további küzdelmére. Egy szép napon, amidőn, sem én, sem Varjassy Arpád nem volt jelen, a közgyűlés ötletszerűen azt határozta, hogy felküldi az iratokat a képviselőháznak, hogy a képviselőház vegye kezébe ezt az ügyet. A képviselőház hosszú pihentetés után azt határozta, hogy kiadja az ügyet a miniszterelnöknek. Ezt az ügyet én, tekintetes törvényhatósági bizottság a feledés aktái közül ki fogom vájni és meg fogom kérni a miniszterelnök urat, hogy azt az aktát küldje ismét ide Arad törvényhatóságához. Küldje le azért, hogy két nagy eszmét összeforasszunk. Közös

Üdvözet a törvényhatóság nevében.

Ezután szólásra emelkedett a törvényhatósági bizottság közgyűlésének képviselőjében Angel István dr. főjegyző, hogy a főispánt a következő nagy hatást keltett szép beszéddel üdvözölje.

— Ha ez ünnepies órában végig futunk azon a nagy lendületű, sikerekben és küzdelmekben gazdag pályán, amely Méltóságodat e városból az országos események színterére elvitte és amely most a városunk főispáni székébe visszahozta, akkor úgy képzeljük, hogy mindazon érzések, ösztönök és lelki rugók közül, amelyek Méltóságod törekvéseit és elhatározásait mindenkor irányították, az esztendők mulása és az életnek tapasztalatai után leghatalmasabbnak egy érzés bizonyult:

a szülőföld szeretete,

az a vágy, hogy a szülőföldnek és azoknak, akiket, mint a szülőföld polgárait, lakosait, a város egész népét testvéreinek tekint, minél többet használhasson, értesse és éretlük minél több jót és hasznosot értesen. Nagy és hatalmas ez az érzés, mert az emberi öserőből fakad. Az itju kikivánczik övéi közül minél messzebb az emberek közé és minél távolabb az idegenbe, de már a meglott férfi belátja, hogy nincs a becsütségnek olyan magas polca, mely felérne az otthon melegével, a testvéri vonzódás és a valódi szeretet tisztaságával. Ezek a gondolatok kötnek le bennünket és ejtettek megilletődésbe. Es amidőn, mint városunk főispánjához első ízben szólunk méltóságodhoz, kérjük, fogadja jó szívet a szülőföldnek, az otthonnak, földijeinek és testvéreinek meleg szeretettől és őszinte tisztelettől áthatott köszöntését.

— Köszöntöm méltóságodat mindenek előtt a városnak a véres harcatereken lévő polgárai és fia nevében, akik minden csapatkötelékben és minden harcateren állandó kötelesség tudásukkal és önfeláldozó készségükkel méltó bajtársai voltak a magyar katonák legjobbjainak és új dicsőséget szereztek a város nevének. Rájuk és társaikra gondolva,

**mielőbbi győzelmes hazatérésüket
vagyva és remelve**

egyesülünk méltóságoddal a törekvésben, hogy a hazatérők a jelen időb intő szavát megértő böles koronás királyunk akaratának is megfelelően egy demokratikusabb, a jogegyenlőségben tökéletesebb hazában találják meg a kiérdemelt egyéni boldogulásnak, a testi és szellemi munka jobb megbecsültetésének, a meggyőződés és az akarat szabadabb érvényesülésének új Magyarországot. Ami földijeink pedig ismerjék fel a városban annak a törekvésnek sikereit, mely törekvés a gazdasági és kulturális fejlődést és fellendülést, a szociális

emléket kell állítanunk a 48—49-iki dicső hősöknek és a hősök unokáinak és dédunokáinak, akik ugyanazzal a szellemmel, lelkesedéssel, kitartással és áldozatkészséggel teljesítik most nemzetük iránt kötelességüket, mint ahogy teljesítették elődeik.

— Midő elérkeztem felszólalásom határához, nem fejezhetem be szavaimat anélkül, hogy a magam részéről hálás köszönetemet ne nyilvánítsam Aradvármegye küldöttségének és elsősorban Aradvármegye derék, kiváló főispánjának. Köszönöm, hogy elfáradtak ide, köszönöm, hogy tanujelét adták annak a tudatnak, hogy

**Aradmegye és Arad város teljesen
egymásra van utalva.**

Közös a küzdelmünk, közös az örömmünk.

— Tekintetes törvényhatósági közgyűlés! Bár meddig is tartson a háboru, feladataink változatlanok maradnak. Az egyik feladat ott van a harcateren, a másik nagy feladatot itthon kell megoldani. Azok odakint teljesítik kötelességeiket. Teljesítsük mi is. Es bár meddig tartson is a háboru, jelszavunk mindig egy maradjon: munkálkodjunk és dolgozzunk.

A főispánnak változatos és mindvégig érdekes és Barabás meleg egyéniségének megfelelő szimpatikus beszéde zajos óvációkra ragadta a törvényhatósági bizottságot, amely pártkülömbőség nélkül sokáig tapsolta a szónokot.

feladatok gondos teljesítését a legigazságosabb közteherviselés eszközeivel óhajtja megvalósítani.

— Köszöntöm Méltóságodat az itthon levők nevében, akik kellő komolysággal érzik azoknak a feladatoknak fontosságát, amelyeket a háboru a harcateren ismét követel és akik Méltóságodat mint aki ezeket a kötelességeket a város első polcáról irányítani lesz hivatott, becsülettudással és kitartással támogatói óhajtják.

**Es köszöntöm végre Méltóságodat
városunk tisztviselői kara**

nevében. Méltóságod a köztisztviselői pályáról indult el közéleti útjára, és azoknak az ifjkorai éveinek emlékei, amely éveket a közhivatalban töltött el, bizonyára nem mosódtak el annyira, hogy a tisztviselő helyzetét, értékét, létérdekét, lelki világát és törekvéseit egész valóságukban ne ismerné. Mi, akik gyenge erőnk tudatában fokozott kötelességtudással igyekszünk eleget tenni azoknak a rendkívüli tennivalóknak, amelyeket a rendes hivatásunk mellett a háboru reánk rótt, biztosíthatjuk Méltóságodat hűséges ragaszkodásunkról munka-szeretetünkéről és kérjük vegye a tisztviselő kart atyai jóindulatába és legyen működésének mindenkor igazságos ellenőrzője.

Méltóságos főispán ur! Méltóságodnak eddig is volt alkalma a város javát, törekvéseit vágyait szolgálani, előmozdítani és ezen alkalmakat nem is mulasztotta el. Nincs kétségünk arra nézve, hogy midőn új tiszte egész tevékenységét és minden energiáját ezért a célért összpontosítja, törekvései fokozottabb mérvben fognak érvényesülni.

Es, ha a mai gondterhes idők súlyosabb tennivalók, több nehézséggel és nagyobb felelősséggel járó feladatok és nagyobb várakozások elé állítják méltóságodat, legyen segítő társa az az érzés, amely a családapát küzdelmeiben megacólozza, amikor a hozzája legközelebb állak sorsáért, jövőjéért és boldogulásáért kell dolgoznia.

— Most, midőn méltóságodat városunk főispáni állásának székébe ünnepélyesen beiktatjuk, biztosítjuk méltóságodat, hogy mindenkor odaadóan és készséggel fogjuk támogatni abban a munkában, amelyet hazánk alkotmányának megszilárdítása, a választójog kiterjesztése, a magyar nemzeti szellem ápolása és terjesztése, a szentesített törvényeink és a törvényes rendeletek megtartása és végrehajtása, továbbha városunk összpolgársága jólétének előmozdítása és állandó boldogulásának érdekében fog kifejteni.

— Ezuttal arra kérjük méltóságodat, hogy a közérdekért kitejtendő munkánkat kísérje

pártatlan érdeklődésével, támogassa megedzett és hathatós munkarejével és.

fogadja be városunk minden polgárát születésre, rang és állásra, felekezeti és nemzetiségre, nemkülönben pártállásra való tekintet nélkül igazságos és támogató jóindulatába.

— Adja meg a mindenható méltóságodnak a test rugékonyságát és erejét, a szellemnek üdeségét, a lélek harmoniját, hogy új nemes hivatásában kezétől és lelkéből e város polgáira minél több jó áradjon és hogy méltóságod minél tovább szemlélhesse örömmel az eredményeket, amelyeket a szülőföldjének szentelt munkája kivívott. Isten éltesse méltóságodat.

A főjegyzőnek szép és hatásos szavait tetszéssel fogadta a törvényhatóság.

(A 48-as párt szóoka.)

Ezután a politikai pártok nyilatkoztak meg.

Köpf dr. a munkapárt nevében.

A törvényhatóság tetszésével találkozott beszéd elhangzása után szólásra emelkedett Köpf János dr., hogy az aradi munkapárthoz tartozó törvényhatósági bizottsági tagok nevében is férfias nyíltsággal üdvözlő szavakat intézzen más politikai hitet valló főispánhoz és a város érdekében kifejtendő munkásságához felajánlja minden aradi ember készséges támogatását. Ez a beszéd ismét tanubizonyosága volt annak, hogy a munkapárt kitariva híven és szilárdan politikai meggyőződése mellett, egyedül az országnak az egész közönségnek javát óhajtja szolgálni. Köpf dr. a következőképen szólott:

Méltóságos főispán ur! Azokból a kijelentésekből, amelyeket méltóságod székfoglalójában hangoztatott, örömmel állapíthatom meg, hogy a politikai pártok irányadó köreiben nincs véleménykülönbség a tekintetben, hogy a jelen háborús viszonyok között a főispáni méltóság első sorban nem politikai karakterű, hanem a főispán a törvényhatóság első közfunkcionáriusa. Akkor tehát, midőn méltóságod hivatalba lépése alkalmával annak a politikai pártnak magatartását kell körvonaloznom, amelynek egyik szerény tagja vagyok és amely pártnak politikai nézeteit méltóságod politikai nézeteiből egy egész világ választja el. Akkor már eleve is azt kell hangoztatnom, hogy méltóságod főispáni programjának azon része, mely politikai célok mikénti szolgáltatására vonatkozik, érinteni és bírni nem kívánom. Nem kívánom azért sem mert a mi politikai pártjaink közötti ellentétek majdnem ki zárólagosan közjogi természetűek, a közjogi kérdések feszegetése pedig a mostani viszonyok között egy rész nem praktikus, de nem is aktuális, de másrészt

ezen falak között politikának helye nincs is,

mert a törvényhatósági bizottság nem politizálásra, hanem arra hivatott hogy Arad város polgárainak érdekét és javát szolgálja és tevékenységének ebben kell kimerülnie. Kertini kívánok tehát minden politikai vonatkozást és kérdést, amely arra volna alkalmas, hogy eme felettlenül szükséges összhangot megzavarja és inkább arra akarok rámutatni, ami az annyira szükséges együttműködést lehetővé teszi.

— Abban az élet-halálharcban, melyet hazánk területi integritásáért és nemzeti létünkért úgy a harcmezőkön, mint a mögöttes országrészekben folytatunk, minden politikai érdek félretételével minden párt csak egy kötelességet ismer: a hazáért cselekedni és dolgozni, a háboru szenvedéseit enyhíteni a háboru okozta sebeket begyógyítani és a reánk erőszakolt háborut győzedelmes békével mielőbb befejezni.

Elsőnek Vizer Lajos a párt elnöke üdvözölte meleg szavakkal régi barátját és politikai harcainak öreg osztályosát a főispánt. Szép szavait így fejezte be:

Ma nem lehet ellentét magyar és magyar között, mindnyájan egyet akarunk, a cél közös: a magyar nemzeti állam megtartása és a demokratikus elvek alapján Magyarország újjászülése! Ebből a nagy történelmi munkából ránk eső részt mi emelkedett szívvel és törhetetlen akarattal vállaljuk. S vállaljuk a te vezetésed alatt, dolgozni akarunk, alkotni és teremteni, mert csak az ernyedetlen szorgalmu munka tarthat meg bennünket a jövődönék. Az isten áldása kísérje törekvéseidet!

Ezt akarja az a párt is, amelynek méltóságod tagja, ezt akarjuk mi is és így

már is megtaláltuk az utat, amelyen ma együtt haladhatunk.

dacára annak, hogy politikai kérdésekben nem csak nem járhatnánk egy uton, de még párhuzamosan sem, hanem ellenkezőleg: egyenesen szemben találnánk magunkat egymással.

Ha tehát meg van az út, amelyen közösen haladhatunk és amelyen a haza és Arad város polgárainak javára együttesen és közösen dolgozhatunk, úgy azt hiszem, hogy nem habozhat senki sem, bármely pártállásu egyén legyen is egyébként, hogy melyik utat válassza, hanem azt fogja választani, amelyik az együttműködést és a közös céljainak közös és eredményes szolgáltatását lehetővé teszi. Miután nem kétkeltem, hogy akkor, mikor méltóságod Arad város főispáni méltóságát elvállalta, ebbeli elhatározásában egyedül és csakis azon nemes intenciók vezérelték, hogy ezáltal Arad város érdekeinek, polgári jólétének előmozdítója, támogatója és képviselője legyen, emellett nem volna indokolt részünkről méltóságodat hivatalba lépése alkalmával bizalmatlansággal fogadni. Annál kevésbbé volna ez indokolt, mert hisz méltóságod hivatalbeli elődje, aki pártunknak egyik legexponáltabb tagja volt, már megmutatta a példáját annak, hogy abban a pillanatban amikor valaki köztisztviselést vállal,

el kell felednie azt, hogy ő maga is pártember.

és minden pártérdekre való tekintet nélkül csak is egy célt: a közjót és Arad város polgárainak jólétét és érdekeit kell szolgálnia. Nincs jogunk tehát méltóságodról sem feltételezni azt, hogy főispáni méltóságával járó befolyását és hatalmát más irányban szándékolná érvényesíteni, mint amelyen irányban azt hivatalbeli elődje érvényesítette és akinek magatartásával és működésével éppen ez okból Arad város öszpolgársága tekintet nélkül politikai pártállására minden tekintetben s legteljesebb mértékben megelégedve volt.

Nem akarok politikai kérdésekre kitérni, mert álláspontom szerint annak e terem falain belül nincs helye, de ennek dacára kénytelen vagyok röviden érinteni a választójog kérdését. Képtelen vagyok ezt érinteni azért, mert ez a kérdés felvetődött, ez megoldásra vár, ezzel tehát foglalkozni kötelesség. De éppen ezért tiltakozni akarok az ellen, hogy ezt a kérdést és annak mikénti megoldását bármely párt a maga részére, mint pártcélt kisajátítsa, mert a pártok között ma már nem a választójog kiterjesztése, hanem annak miként és mily mértékben való kiterjesztése kérdésében van csak

ellentét. A mi pártunk csak korlátot ismer s ezen belül a kiterjesztésnek semmi tekintetben sem áll utjában és ez az a korlát,

amelyen belül a magyarság érdeke és nemzeti létünk biztosítva van

és amely korlátok fenntartása nemzeti létünk és fejlődésünk veszélyeztetését lehetetlenné teszi. Hisszük és reméljük, hogy ez a cél a kormány előtt is szent fog lenni és éppen ezért tartózkodással és a kormány hazafias intencióinak kétségbe nem vonásával érdeklődéssel várjuk a vonatkozó javaslatok előterjesztését. Ha a javaslatok ezt a célt teljes mértékben szolgálják, úgy nem lesz semmi akadálya annak, hogy törvényé váljanak és akkor utólag nagy elégtétellel lesz módunkban rámutatni arra, hogy valóban nem a lényegben, hanem csak a módban és mértékben volt nézeteltérés közöttünk.

Elnézést kérek, hogy akaratlanul is, elkalandoztam a politika terére, holott annak ezen falak között, ismétlem, hogy helye nincs, mert e helyen mindannyian csakis Arad város érdekeinek, polgári jólétének és boldogulásának vagyunk és kell, hogy legyünk szószóli és előmozdítói és biztosíthatom méltóságodat, hogy erre irányadó igyekezetében mi bennünk nem segítő társakra, hanem versenytársakra fog találni.

Éppen ezért, e helyen kell megemlékezni arról a szemrehányásról, amellyel méltóságod a törvényhatósági bizottságot illette. Az a felhívás, amelynek eredménytelenségét méltóságod szemünkre vetette, a mi emlékezetünk szerint

nem hangzott el

és ha elhangzott, nem olyan formában hangzott tehát el, mely a törvényhatósági bizottság tagjait jelentkezésre készítette volna. Mert ha elhangzott és így hangzott volna el, úgy biztosíthatom méltóságodat, hogy arra a törvényhatósági bizottság tagjai nem egyenként és egyenként, hanem testületileg jelentkeztek volna. A szemrehányást tehát nem érdemeltük meg, mert a közös szolgáltatásra irányuló felhívás a törvényhatóságban mindig visszhangra fog találni.

Abban a reményben és feltevésben tehát, hogy igyekezete és törekvése arra fog irányulni, hogy tekintélyét, befolyását és munkarejét Arad város közönségének érdekében érvényesítse és hogy így nem lesz semmi akadálya annak, hogy méltóságoddal együtt működhesünk és ebbeli igyekezetében támogatassuk, van szerencsém méltóságodat üdvözölni és a közjóra irányuló munkásságára Isten áldását kérni. Isten tartsa méltóságodat.

(A radikális politika hível.)

Köpf János dr.-nak, a munkapárt szóokának tárgyilagos és a főispán személyét meleg szavakkal illető beszédét a közgyűlés nagy tetszéssel fogadta.

Ezután Varjassy Lajos dr. mondott az aradi radikális polgári párt nevében rövid beszédet, amelyben pártja nevében üdvözölte az új főispánt. Varjassy dr. komoly és magas nívóú fejtegetései során kifejtette, hogy az előtte felszólalt törvényhatósági bizottsági tagok mind személyi szempontból méltatták az új főispánt és kinevezésének jelentőségét, míg ő tárgyszempontból kívánja méltatni és főleg azt akarja kifejteni, hogy miért kötelessége az ő pártjának Barabás Béla dr. főispánt támogatni.

En kimondom, — mondotta Varjassy Lajos dr., — hogy igenis akarok politikával foglalkozni itt a közgyűlési teremben, de nem pártpolitikai, hanem általános szempontból. A negyedik esztendeje dúló háboruban csak nemrégyn érkeztünk el oda, hogy a háboru

realista és nacionalista tendenciái megbuktak, mert rájöttünk arra, hogy a háboru nem a harctereken dől el. Oroszországa a diésőség, hogy fölvetette azt az eszmét, amely szerint belső reformok útján kell végül vetni a háborunak és a monarchia mindkét állama fiatal uralkodójáé viszont az a diésőség, hogy Ausztria és Magyarország külügyminisztere deklarálta elsőnek hivatalosan az annexió nélküli békére való hajlandóságot és ugyancsak a mi uralkodónk rendelte el elsőnek a legfontosabb belpolitikai reformokat. Ausztriában az engesztelékeny nemzetiségi politikát és Magyarországon a választójog kiterjesztését. Ezért állott be Magyarország kormányzásában változás, amely nem személyi, hanem rendszerváltozást jelentett, felülről bukott meg Tisza István gróf.

— A háboru után két pillére lesz a világpolitikának, az egyik a háboru kiküszöbölése, a másik pedig az állandó béke megtartása céljából az országok gazdasági és politikai vezetőinek minél szélesebb néprétegekre való ki-

terjesztése. Reakciós kormány többé nem lehetséges Magyarországon, mert a polgárság nem fogja eltűrni. Az aradi polgári párt nevében üdvözli Arad szabad királyi város új főispánját.

(A közgyűlés berekesztése.)

Varjassy Lajos dr. beszéde után Barabás Béla dr. főispán felállott és kijelentette a következőket: Főispáni jogomnál fogva kinevezem Tabakovics György dr. aradi ügyvédet, aki jelenleg az olasz harcterein harcol, Arad város tiszteletbeli tisztü főügyészévé.

A mai közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére a főispán szombat, augusztus 11-ike délután 4 óráját tűzte ki. Ezután a főispán lelkes óvások közepette hivatali helyiségébe vonult vissza, hogy ott fogadja a tisztelgő küldöttségeket, amelyeknek sorát a katonaság nyitotta meg: Resch Ferenc altábornagy, Monzer Ferenc a háziérezd ezredese és Schreiter József huszárezredes, aradi ténparancsnok képviselőjében.

Országos pályázat a kulturpalota igazgatói állására.

(A városi közgyűlés érdekességével.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad város törvényhatósági bizottsága ma délutáni közgyűlésén betöltötte a Petrán György megválasztása által megüresedett második aljegyzői állást. A tanács azzal a javaslattal terjesztette a kérdést a közgyűlés elé, hogy amennyiben a Petrán választása ellen beadott panasznak a közigazgatási bíróság helyt adna és megsemmisítené Petrán választását, amelynek következménye volna az, hogy a második aljegyzői állásra történt választás is semminek nyilváníthatnék, — úgy a megválasztandó második aljegyző a várossal szemben anyagi igényeket nem támaszthat. Barabás főispán véleménye szerint voltaképpen a második aljegyzői állás még nincs megüresedve, de véleménye szerint a közgyűlés tetszésére kell azt bizni, hogy már most ejtse-e meg a választást, vagy pedig várjon addig, amíg a közigazgatási bíróság elintézi a panaszt? Priegl István szerint a választást most nem kellene megejteni, ezzel szemben Varjassy polgármester úgy érvelt, hogy a második aljegyzői állás betöltése közérdekből szükséges és a város semmit sem kockáztat azzal, ha most megválasztja a második aljegyzőt. A közgyűlés szintén erre az álláspontra helyezkedett és elrendelte a névszerinti szavazást, a két pályázó Hank Albert dr. és Lukács István dr. fogalmazók között. Lukács dr. ötvenegy szavazatával szemben Hank dr. harmincegy szavazatot kapott, tehát Lukács dr. lett a második aljegyző.

Az aradi magántisztviselők egyesülete arra kérte a közgyűlést, intézzen feliratot a kormányhoz, hogy utasítsa a magánéceket, hogy alkalmazottaik számára megfelelő háborus segélyeket folyósítsanak.

Nagy Sándor dr. a legmelegebben támogatja a magántisztviselők üdvös akcióját, véleménye szerint azonban jogi szempontból az egyesület nem helyesen fogta meg a kérdést. Javasolja, hogy írjon fel a közgyűlés a kormányhoz és kérje a magyarországi összes magántisztviselők szociális helyzetének sürgős javítását. A kormányt törvényhozásilag kellene szabályozni a magántisztviselőknek a munkaadókkal szemben való jogviszonyát úgy, hogy a magántisztviselők tisztességes megélhetése biztosítható legyen.

Adler Andor helyesli Nagy Sándor javaslatát, de a munkaadók reputációja érdekében ki kell jelentenie, hogy a háboru alatt a magántisztviselők anyagi helyzete sokkal jobb,

mint a köztisztviselőké. Ő, mint őt fizem tulajdonosa a háboru alatt lényegesen javította alkalmazottai fizetését és megfelelő pótlékokat folyósított nekik. Tudomása szerint a legtöbb magánéce hasonló módon járt el és ezért nem méltányos, ha a magántisztviselők helyzetét annyira sanyarunak tüntetik fel. Javasolja, hogy a beadott panasz a közgyűlés terjén napirendre.

Faragó Rezső szerint nem szabad napirendre térni a kérdés felét. A kormánynak módjában van a hadikaszárolási üzemeket arra kényszeríteni, hogy alkalmazottaikat jól fizessék és ezért elfogadásra ajánlja a magántisztviselők egyesületének beadványát.

A közgyűlés ezután elfogadta Nagy Sándor indítványát.

Fényes Dezső halálával tudvalehetőleg megüresedett a kulturpalota igazgatói állása. A városi tanács azt javasolta a mai közgyűlésnek hogy az állásra országos pályázatot hirdessen. Ismeretes, hogy a kulturpalota igazgatójának a palotában lakása volt eddig. A tanács azt javasolja, hogy az igazgató számára 1.200 korona lakbért állapítson meg a közgyűlés, a palotában levő igazgatói lakást pedig engedjék át a Lóczy-féle és más gyűjteményeknek.

Szathmáry János, Mandl Vilmos dr. és Műlek Lajos dr. a tanács javaslata ellen szóltak fel. Mandl Vilmos kifejtette, hogy a mostani igazgatói fizetés ellenében a város aligha fog kapni olyan országos nevű kiváló férfit, aki helyesen tudná betölteni Aradon ezt a fontos kulturmissziót, ezért szükségesnek tartja úgy a lakás meghagyását, mint az igazgatói fizetés lényeges felemelését.

A közgyűlés ezután elfogadta a tanács javaslatát.

Munkás és katonatanács Angliában.

— Saját tudósítónk telefonjelentése.

Stockholm. Henderson kilépett az angol kormányból.

Berlin. A Vossische Zeitung jelenti Londonból: A munkás és katonatanácsok alakításával megbízott bizottságok bizalmi emberei aug. 18-ra Birminghamba gyűlési hívtak egybe, amelyen az összes erőket arra akarták megszervezni, hogy a népek visszanyerjék a békét és a háborus kormányok helyett a népek maguk irányíthassák a politikát.

Olcsóbb lett a piac.

— A dinnye új ára. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az Országos Közélelmezési Hivatal 60945-1917. illetve 64190—1917. számú rendeleteiben nyert felhatalmazás folytán a 4207—1915. M. E. kormányrendelet 4—11. §-a alapján 7975—1917. pm. számú határozatom nem érintett részeinek továbbra is változatlanul épségben tartása mellett augusztus hó 9-től kezdve Arad város területére nézve a zöldbabért követelhető legmagasabb árat kilogrammonként 1 korona 20 fillérben, a káposzta árat kilogrammonként 80 fillérben, a paradicsomét kilogrammonként 60 fillérben és a bolgár kertészeti által termelni szokott úgynevezett óriás paprika árat darabonként 8 fillérben állapítom meg.

Augusztus hó 9-től további intézkedésig Arad város területére nézve a görög dinnye piaci árat a kg-ként 40 fillérben, üzleti árat kg-ként 50 fillérben a sárga (cukor) dinnye piaci árat kg-ként 80 fillérben, üzleti árat pedig kg-ként 90 fillérben állapítom meg, és köteleztem ezen cikk árusításával foglalkozó termelőket vagy kereskedőket a dinnye árának az üzletekbe és egyéb elárusító helyeken leendő ki-függesztésére.

Aki ezen most meghatározott árakat be nem tartja, ha cselekménye súlyosabb rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és 1914. évi 50. t. c. 9—17. §-a alapján két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Arad, 1917. augusztus hó 8.

Varjassy Lajos polgármester.

Új offenzívára készül Oroszország.

— Saját tudósítónk telefonjelentése.

Genf. A legutolsó Kievből tartott haditanácsról, amelyen Kerenszki is résztvett, azt jelenti a Matin, hogy annak lefolyása a legnagyobb elszántságról tett tanúságot. Azt határozták a konferencián, hogy minél előbb meg kell indítani az új offenzívát. Hadparancsot bocsátottak ki, amely azt mondja, hogy amikor az új orosz offenzíva megkezdődik, a csapatoknak ki kell tartani helyükön és ha kell, az utolsó emberig elesni, de semmi szín alatt sem hátrálni.

Hága. Londoni city-körökből jelentik, hogy többnapos félbeszakítás után ismét érkeztek hírek Jassyból, még pedig nagyon riasztó hírek. A román király a legutóbbi támadó hadműveletek alatt a fronton tartózkodott, ahonnan hirtelen visszatért Jassyba, hogy az ott tartott román-orosz haditanácsban résztvegyen. Ebben a haditanácsban a román sereg helyzetét felette aggasztónak találták és felvetették azt a kérdést, hogy az adott körülmények között nem volna-e a leghelyesebb idejében visszavonulni, hogy a nagyobb veszteségeket elkerüljék és a román sereg a hátráló orosz szárnyal érintkezésben is maradhasson.

Stockholm. Kerenszky miniszterelnök megkísérelte, hogy Kronstadt előtt levő fellázad: hadihajókat angol tengeralattjárókkal bombáztassa. A parancsot elküldte Erderezenszky tengeri nagynak a flotta parancsnokának, aki azonban annak végrehajtását megtagadta. A balticflotta parancsnokság tanácskozása ki-mondották, hogy a parancs végrehajtása po-

hítkai eszköz volna már pedig egy ilyen nem lenne: politikai harci eszköz. Erre utoljára két buvárhajót angol legénységgel Kronstadtra küldött. Az egyik ezek közül aknára futott, a másikat Kronstadt előtt elsül-

lyesztették. Mindkét hajó angol legénysége tengerbe fulladt.

Berlin. A Wolff ügynökség jelenti este: Flandriában időnkint erős tüzéri tevékenység. Keletről eddig nem érkezett jelentés.

Amerika magyar különbékét remél.

— Saját tudósítók telefonjelentése.

Béga. A Daily Chronicle washingtoni levelezőjének jelentése szerint ottani diplomáciai körökben hirtelen jár, hogy a négyesszövetség tagjai között ez idő szerint eszmecsere folyik Ausztria-Magyarországra vonatkozólag, ami rövid időn belül fontos nyilatkozatokra fog vezetni az Ausztria-Magyarországgal való béke lehetőségét illetőleg.

Berlin. A Morningpost washingtoni munkatársa lapja legutóbbi számában rendkívül érdekes tudósítást küldött lapjának. Azt írja, hogy Németország és Ausztria-Magyarország népét a washingtoni kormány feszült figyelemmel kíséri. Arról értesült a kor-

mány ugyanis, hogy a monarchia szívesen kötne békét, csak hogy Németország ennek útjában áll. Tudják azt is, hogy Ausztria állandó inszignében szenved és hogy Ausztria és Magyarország között viszálykodás folyik és hogy a magyarok nincsenek sem testtel, sem lélekkel a háború mellett. Azt is tudják, hogy Ausztria annyira német befolyás alatt áll, hogy nem meri szövetségét felbontani és nem bizonyos abban, hogy Németország belviszonyai annyira kétségbeesettek ké váltak, hogy még egy háború esetén veszélytelenné tennék.

A városi mozi.

— Nagy vita Arad közgyűlésén. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad város törvényhatósági bizottságának mai ülése foglalkozott a városi mozgóképszínház bérbeadása kérdésével. A város tudvalevőleg versenytagyalást hirdetett, amelynek eredményét már közölte az Aradi Közlöny. A kérdést Kovács Vince kultúratanácsnok ismertette és előterjesztette a tanácsnak a pénzügyi bizottság által támogatott ama javaslatát, hogy a közgyűlés átmenetileg és elvileg engedje át a kulturpalota nagytermét a harmadik mozgószínház számára és utasítsa a közgyűlés a tanácsot, hogy az összes bérbeadási jogfeltételeket egyik közeli városi közgyűlés elé terjessze. A tanács tehát egyelőre csupán elvileg kívánja kimondatni azt, hogy a kulturpalota nagytermét mozi céljaira átengedi.

Műlek Lajos dr. nem fogadja el a tanács javaslatát, mert a kultúra szentelt hajlékát nem szabad mozi célokra felhasználni.

— A városnak tudvalevőleg — hangzott Adler Andor felszólalása — a háború alatt rendkívüli kiadásai vannak, amelyeket nem a kispolgárok zsebéből kell fedeztetni, hanem új városi jövedelmeket kell teremteni. Ilyen új városi jövedelem például a harmadik mozijog bérbeadása. Ha a kulturpalotát átengedjük a harmadik mozi számára, akkor ezért évenként mintegy nyolevanezer koronát, öt év alatt tehát négyszázezer koronát kaphat a város. Valószínű, hogy a kulturpalota nagyterme megromlásra van kitéve, ez azonban még nem pótolhatatlan veszteség. Amikor tudjuk, hogy a harmadik mozi a kulturpalota átengedése nélkül nem egzisztálhat, akkor a közgyűlésnek át kell adni a palota nagytermét. Előadásra ajánlja a tanács javaslatát.

Varjassy Lajos polgármester figyelmébe ajánlotta a közgyűlésnek, hogy a hetvennyolc százalékos pótdadót csak azért nem emeltette fel a tanács, mert a harmadik mozi jövedelmére számított, már pedig a harmadik moziból csak akkor lesz jövedelme a városnak, ha annak céljaira átengedi a kulturpalotát. Kéri a közgyűlést, hogy fogadja el a tanács javaslatát, mert ha elodázzák a kérdést, akkor csak a mostani mozi jövedelmének szaporítását mozgatja elő a közgyűlés. Ha átengedik a kultur-

palota nagytermét, akkor pénzhez jutunk és támogathatjuk a kultúrát, de pénz nélkül nem lehet kultúrát teremteni.

Steinhart Mór dr. szerint csak nagy összeg ellenében szabad volna átengedni a kulturpalotát a mozinak. Ezért szükségesnek tartaná, hogy már most állapítsa meg a közgyűlés: milyen összegért hajlandó bérbeadni a harmadik mozijogot a kulturpalota nagytermével együtt.

Reisinger Sándor véleménye szerint még pótdadó emelés árán sem szabad volna a kulturpalotát mozinak átengedni, mert a palota nagytermét lényegesen át kellene alakítani és akkor később nem tekinthető meg eredeti kultúrrendeltetésének.

Kertész Miksa dr. nem érti, hogy miért nem csinálják meg a városi mozit, amikor abból éppen olyan nagy jövedelemre lehetne szert tenni, mint Temesváron.

Varjassy polgármester azt válaszolja, hogy megkísérelték a városi mozi felállítását, de a háború alatt megfelelő igazgatót nem lehet kapni.

A közgyűlés ezután elfogadta a tanács javaslatát. Annak a kérdésnek a tárgyalásánál, hogy a tanács utasítsa az összes bérbeadási jogfeltételek összeállítására, felszólalt Bing Hugó, aki azt javasolta: kérdezze meg a közgyűlés a jelenlegi mozitulajdonosoktól, hogy mennyi idő múlva engednék át díjtalanul a megszerzett mozijogukat, ha a város nem állítaná fel a harmadik mozit?

Kovács Vince szerint az indítvány azért nem fogadható el, mert a mostani mozitulajdonosoknak nincs szerzett joguk és kétséget keltő kiváltaniok a játszási engedélyt.

Köpf János dr. szerint ugy kellene kérni a pályázatot, hogy a kulturpalota nagytermével együtt, vagy anélkül mit hajlandók adni a pályázók a harmadik mozijogért? Kéremat arra, hogy Marosvásárhelyen a kulturpalotában lévő városi mozi abban az esztendőben, amikor a város József főherceg hadiszállása volt és nyüzsgtek benne a tisztek, csak hatvanháromezer koronát jövedelmezett.

Adler Andor felszólalása után a közgyűlés elfogadta a tanács ama javaslatát, hogy a közgyűlés elé legközelebb terjesszék a harmadik mozi bérbeadásának minden jogfeltétele-

Tisztelgések a főispánnál.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad város főispánt beiktató közgyűlésének lezajlása után Barabás Béla főispán elé járult a város tisztikarának küldöttsége, amelyben teljes számban jelentek meg a tisztviselők. Ezt a küldöttséget a közgyűlési teremben fogadta a főispán, miután a hivatalában nem értek volna el. A tisztviselők nevében Varjassy Lajos polgármester mondott rövid üdvözlő beszédet, biztosítván a főispánt a tisztviselői kar fardhatatlan munkásságáról és kérte annak irányítását, valamint a főispán jóindulata támogatását a tisztviselők iránt.

Barabás Béla dr. főispán válaszában meleg hangon kedves munkatársainak nevezte a tisztviselőket és biztosította őket a legmesszebbmenő jóindulatáról és támogatásáról. A tisztviselők anyagi érdekének mindig éber képviselője és támogatója lesz.

A nagy és lelkes éljenzéssel fogadott beszéd után a főispán ismét hivatalos szobájába vonult vissza és ott fogadta a várakozó küldöttségeket. Elsősorban az aradi ágostai hitvallású evangélikus egyház küldöttsége járult Frint Lajos lelkész vezetésével tisztelgésre az új főispán elé. A küldöttség üdvözlötte Barabás Bélát, aki a presbytereket meleg barátsággal fogadta.

A törvényszék, ügyészség és járásbíróság együttes küldöttségét Bittó József táblabíró vezette. Az üdvözlő beszédre Barabás Béla dr. főispán kijelentette, hogy bár a bíróság az egyetlen hivatal, amely nincsen a főispán hatásköre alá rendelve, ő mégis a legszívélyesebb viszonyban kíván együttélni az igazságszolgáltatás aradi szerveivel. A pénzügyigazgatóság küldöttségének vezetőjében, Embej Iván pénzügyigazgatóban a főispán régi barátját üdvözlötte. Ezután az ipartestület Steigerwald Alajos vezetésével és a Kossuth-asztaltársaság tisztelgett az új főispánnál, déli egy óraker pedig tiszteletére a Fehér Keresztben ebéd volt.

Meghiusult angol támadások

Berlin, aug. 8. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállásról jelentik:

Nyugati harctér:

Rupprecht bajor trónörökös hadcsoportja:

A flandriai arcvonalon a tűzharctegnap este ismét nagy hevességre fokozódott. A tengerparti szakaszon az angolok éjszaka pergőtűz után Nieuportból nagy erővel törtek elő észak és északkelet felé. Közeli harcban visszavetettük őket. Draaibank (Bixchootetől keletre) és Frezenbreg között az ellenség a sötétség beálltával ismételen erős részleges támadásokat intézett vonalaink ellen. Nagy veszteségeivel itt is mindenütt visszavertük. Artoisban a Labassee csatorna és a Scarpe között élénk tüztevékenység. Ennek az arcvonalnak több szakasza ellen intézett angol felderítő erőretörések meghiusultak.

A német trónörökös hadcsoportja:

Az esti órákban a Chemin des Dames hosszában kiújult a tűzharct. A Maas keleti partján badeni rohamosztatok merész rajtaütéssel benyomultak az erősen elsáncolt Couireres erdőbe és foglyokat hoztak magukkal. Ludendorff, első főszállás-mester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Berlin, augusztus 8. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Keleti harctér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadsereg arcvonala:

Nagyobb harci cselekmény nem volt.

József főherceg vezérezredes hadsereg arcvonala:

Az Erdős-Kárpátokban osztrák-magyar ezredek rohammal hatalmukba kerítették több szívósan védelt hegykupot. A Mgr. Casinuluitól délre és a Lopsa-kolostortól északra

visszavertünk újabb román támadásokat.

Mackensen vezértábornagy hadserege:

Foksanitól északra az ellenséges vonalakba történt betörés helyén elkeseredett harcok folytak. Az elért sikert kibővítettük. Az oroszok és románok erős, de sikertelen támadásokat intéztek, amelyekben a foglyok beismerése szerint 12 ellenséges ezred vett részt.

Macedóniai harctér:

Semmi ujság. Ludendorff, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Barabás Béla a román izgatók ellen.

(Goldis László elájult a városház karzatán.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Talán a legnagyobb figyelemmel Arad törvényhatósági bizottsága, amely a politikai és társadalmi türelmességnek igazán klasszikus mintaképe, a főispáni székfoglalónak azt a kiemelkedő részét hallgatta, amelyben Barabás Béla szenzációsan nyilatkozott a nemzetiségi kérdésben elfoglalt álláspontjáról. Nyílt férfiasággal rombolta le a maga személyére vonatkozólag azt a hitet, miszerint ő alkudni vagy kacérkodni óhajtana a magyar haza területén lakó idegen ajku polgártársakkal csak azért, hogy bennük politikájának támaszait találja meg. Ezzel ellentétbe is jutott az Esterházy-kormány taktikázó nemzetiségi politikájával. Nincs magyar ember, aki ne járuljon hozzá a főispán eme nyilatkozatának minden szavához. mert az nemcsak a hazaszeretet diktálta megnyilatkozás volt, hanem a józan realitásnak a tényleges viszonyoknak felismerésén alapuló megnyilatkozás. Talán soha még beszédnek oly frappáns hatása nem volt, mint a főispán eme enunciacióinak.

A főispáni székekkel szemben elluzódó karzator Barabás Bélával teljesén szemközti ült Goldis László, aradi görög keleti román szentszéki titkár, aki a körülötte helyet foglalók tanácsa szerint teljes figyelmét megosztva hallgatta Barabásnak a nemzetiségi kérdésről tett következő kijelentéseit:

— Kötelességemnek tartom röviden ráteremni egy mindenki által került kényes kérdésre: a nemzetiségi kérdésre. Azt mondanék talán itt, hogy Aradon nincsen nemzetiségi kérdés, hanem a megyében van. Én megfordítom a dolgot és kijelentem, hogy a megyében nincsen nemzetiségi kérdés, mert nagyon téved az, aki a nemzetiségi kérdést összeeszeréli a román nép gondolkodásával. A román nép egy igen józan törekvő szorgalmas munkás nép, amelynek nemzetiségi izgalmai, törekvései és vágyódásai nincsenek, mert látja és tudja, hogy tökéletesen egyenlő elbánásban részesül a más vallású és nemzetiségű emberekkel. A nemzetiségi kérdésnek a lészke itt van Aradon és éppen ezért kizárólag és egyedül a románsághoz intézem mostani szavaimat. A románsághoz azért, mert

most is tapasztalom kell olyan lészkelődéseket,

amelyeknek semmiféle értelme nincsen. Ma nincsen joga senkinek sem a román nemzetiségi párt nevében beszélni. Mert a román nemzetiségi pártnak egy része még a háború előtt szökött ki Romániába és ott árulta el a nemzetet, a román nemzetiségnek pedig másik része örömrivalgással fogadta az ellenséget. Annak a kis résznek, amely itt maradt, nincs jogosultsága a régi román nemzetiségi párt nevében beszélni. Én uraim csak magyar állampolgárt ismerek, románul beszélő, németül, szerbül vagy tótul beszélő magyar állampolgárt, akiknek elsőrendű kötelességük most, különösen e vérzivataros időben összefogni mindenkivel, aki igazán szereti és félti hazáját. Az tehát az én tiszteletteljes kéreimem azokhoz,

akik még mindig nem akarnak a bőrükben térdelni.

hogy hagyjanak fel a meddő küzdelemmel és én vagyok az első aki baráti jobbot nyújtva nekik biztosítom őket, hogy az egyenlőség nek, az igazi hazafiságnak erején minden cseire megtalálják itt hazájukat, békés otthonukat és megtalálják jövőjüknek biztosítását.

Abban a pillanatban, amikor a főispán befejezte nyilatkozatát, felülmént a karzat peremén Erdős Ignác állatorvosnak alakja, aki a korlátlan áthatolva leszállt a közgyűlési terembe, hogy küldjenek fel orvost, mert

Goldis elájult és rosszul van.

Zubor Andor adóügyi tanácsnok vette észre Erdős figyelmeztetését azonnal intett Hecht Arnold dr. tb. főorvosnak, aki felsietett a karzatra, ahol Goldis Lászlót a földön ájultan találta. Goldis az izgalmak hatására alatt elvesztette eszméletét egy pillanatra, leesett a székről és a földre hanyatlott. A rosszuljét nem sok ideig tartott és a szentszéki titkár az orvos kérésére elhagyta a karzatot és távozott a városházáról.

Olaszország hadicéljait ellenzi az entente.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Rotterdam, Londonból jelenti: Tegnap kezdődött meg a szövetségeik konferenciája. Az első nap két ülés volt.

Bern, Olaszország hadicéljait, bár a szövetségesek a német és magyar-osztrák békeajánlatra adott válaszukban legnagyobb részben akceptálták azokat az entente folytonosan bizonyos idegességgel kezeli. Aggodalmak vannak amiért Olaszország máig sem formulázta meg tisztán adriai igényeit.

Az a véleményük Olaszország szövetségesinek, hogy az osztrák magyar kérdés megoldásának, Olaszország kívánságai értelmében való megoldásának elengedhetetlen előfeltétele az, hogy Olaszország megegyezésre jusson a délszlávokkal, akiknek eivégre szintén van képviselőjük az ententében. Az olaszok azonban maguk sem egységesek adriai követeléseikben. Az egyébként gyenge nacionalista csoport Görz, Isztria, Dalmácia és Dél-Tiroi anexiját követeli. A mérsékelt liberálisok a kormány tetszése szerint nyújtható formuláját tették magukévá és a terre irredente fölszabadítását továbbá stratégialilag kedvező határok megállapítását követelik az Alpokban és az Adrián. A demokrata pártok hajlanak a délszlávokkal való megegyezésre és készek a német Dél-Tirolról való lemondásra.

Az orosz forradalom nagyon kedvezett a demokrata-programnak mert Olaszország nem igen tart a nagy-szerb állam megmegvalósulásától. Ennek ellenére is jelentékeny nehézségei vannak azonban az adriai kérdés megoldásának. A népességi viszonyok annyira zavarosak, hogy a megegyezés csak kompromisszum után lehetséges: Isztriában sok a szláv, Zára tiszta olasz város és nagy percentet képviselnek az olaszok Fiumében és a dalmái szigetekben is.

A másik aggodalom Anglia é Franciaország bizonyos köreiből az olasz hadicélok elé akadályokat torlaszol, az, hogy Ausztria fölbomlása esetén Németország és Olaszország olyan hatalomhoz jutna, amely Franciaország hatalmi állását veszélyeztetné.

Kellemetlen végül az entente számára Olaszország követelése azért, mert sokan vannak, akik nem adják föl az Ausztria-Magyarországgal való különbsége reményét.

Sonnino londoni utazásának egészen bizonyosan az a célja, hogy az adriai kérdést végleg megoldja és megállapodjék Olaszország hadicéljai dolgában.

Berlin, Stockholmból jelenti: Kerenszky miniszterelnök az entente konferencián az annexió és a hadikárpótlás nélküli hadicélok megállapítását követeli. Ez a konferencia, amelynek célja a hadicélok revíziója, hír szerint augusztus végén ül össze Londonban.

Tanári vizsgák egyetemi tanulmány nélkül.

— Saját tudósítónk telefonjelentése.

A háború negyedik esztendejében egyes iskolákban akkora lett a tanárihiány, hogy Apponyi Albert gróf kultuszminiszter érkekezettnek látta az időt, hogy a bajokon segítsen. Rendeletet adott ki, melyben utal arra, hogy a világháború alatt a tanárok és a tanárjelöltek létszáma annyira megcsappant, hogy a tanárihiány már érzékenyen érinti a tanulóihiányt és a tanulókat.

A kultuszminiszter a kivételes intézkedésekről rendelkező 1915. évi XIII. t. c.-ben nyert felhatalmazás alapján a tanítónő és tanítónőképző intézeti, valamint felsőkereskedelmi iskolai tanárihiány megszüntetése céljából a háború tartamára elrendelte, hogy olyan polgári iskolai tanítók és tanítónők, akik legalább öt évi gyakorlatot tudnak igazolni, az egyetemi tanulmányok mellőzésével a budapesti illetékes tanárképzőintézeti vagy felső kereskedelmi iskolai szakvizsgára bocsájtassanak. A polgári iskolai képesítő vizsgát, illetve oklevelet alapvizsgálat gyanánt számítják be, amelynek alapján az illetők az érvényben lévő tanárvizsgálati szabályzatok szerint vagy tanítónőképzőintézeti vagy felsőkereskedelmi iskolai tanári vizsgára, esetleg, ha már öt évi gyakorlatnal rendelkeznek, e szakvizsga után pedagógiai vizsgára is bocsájtattak.

E szakvizsgára való előkészítés céljából a miniszter szeptember 1-től december végéig tanfolyamot rendez. Felhívja ehnél fogva a királyi tanfelügyelőket, hogy augusztus 15-éig terjessze fel azoknak a névsorát, akik ilyen szakvizsgát szándékoznak tenni. A tanfolyamokra összesen negyven hallgatót vesznek fel, még pedig a szolgálati minősítések és a képesítő okmányok alapján.

Ma Neményi Imre dr. kultuszállamtitkár a tanár és tanítóhiány dolgában a következőket mondotta:

— A miniszter ur által most kibocsátott rendelet különösen a tanítóképzők és felső kereskedelmi iskolákban észrevehető nagy tanárhiány megszüntetését célozza. A többi középiskolában, ahol nagyobb számban vannak régi státusú, idősebb tanárok, nincs egy olyan mértékű tanárhiány, hogy hasonló intézkedésre volna szükség.

— Ami a tanítóképzést illeti, valójában csak férfi tanítóhiány van, mert tanítónők kellő számban vannak az országban. Így sikerült is elérnünk azt, hogy az ország területén e tanév megnyitásával már alig lesz szabavehető is-

kola, ahol tanítóhiány miatt ne kezdődjenek meg az előadások. A háború elején természetesen más volt a helyzet a hadbavonult tanítók helye egy ideig üresen maradt és számos iskolában nem volt tanítás. Azóta azonban évenként hatszáz tanítót és tanítónőt neveztünk ki, akiket arányosan osztottunk el az egész országban, úgy, hogy ma már az egész országban zavartalan a közoktatás menete.

Az új tanév megkezdésének időpontjára nézve még mincse döntés, mert ez az ország minden részéről beérkező adatoktól függ. E tekintetben az lesz az irányadó, hogy az iskolák növendékeit milyen mértékben használják el a mezőgazdasági munkára.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.
Kerenski diktátor munkában.

Pétervár: Kerenszki dekrétumot bocsátott ki, amely egész Oroszországra kihirdeti az ostromállapotot.

Pétervár: Gurko tábornokot a Péter Pál erődbe szállították. Radko Dimitriev ellen elfogató parancsot adtak ki.

Kopenhága: Orosz lapok szerint Pétervárról legelőbb husz napra, Moszkvában tizen-négy napra és a fronthadseregnél alig egy hónapra elegendő élelmiszerek vannak.

Stockholm. A Dnyeszter és Prut között egy orosz csapatrészt állásait elhagyva Besz-

szarabiai területre menekült, ahol harcra kész csapatok gépfegyverrel valamennyit felölttek.

Stockholm. Az új orosz kormányban Kerenszkynek nincs ellenzéke. Azok a pártok, amelyek a kormányban képviselve vannak olyan férfiakat jelöltek miniszterekké, akik hajlandók együtt működni Kerenszkyvel. A legérdekesebb alakja az új kormányban az új hadügyminiszter Nosinkov, tipikus orosz Bosztojevski alak. Néhány év előtt terrorista volt és bombát vetett Szergej nagyherceg ellen. Párisba menekült ahol író volt és a nagy orosz forradalomról regényt is írt.

kenységet fejtett ki, hogy azért a hála és elismerés kifejezése mellett elfogadjuk a városi tanács köszönetét mondó bucsúiratát.

Műek Lajos dr. teljes mértékben csatlakozik a Parecz által előadottakhoz. Képes megütközést keltett Priegl István dr.-nak a függetlenségi párt alelnökének ama felszólalása, amelyben kihívásnak minősítette Parecz dr.-nak Kintzig Jánosról elmondott beszédét. Egyéb-ként Priegl felszólalását még saját párthívei is elhívték, mert egyedül az ő szereplés volt az, amely a mai installációs napon az emelkedett hangulatot megzavarta. Barabás főispán kijelentette, hogy a maga részéről is készséggel hozzájárul a tanács javaslatának előadásához és a közgyűlés azt egyhangu helyesléssel el is fogadta.

— Helfferich új szerepe. Berlinből jelentik: Vilmos császár kéziratot intézett Helfferichre, amelyben saját kérésére felmenti a birodalmi belügyi hivatal vezetésétől. Suijt helyez azonban arra, hogy a kancellárnak általános helyettesítését megtartsa és tagja maradjon továbbra is a birodalmi kormánynak, felszabadulva resszort ügyektől egész erejét a birodalmi kancellár helyettesítésének szentelheti. A belügyi hivatal tervezett átalakítását és az ujonnan létesítendő belügyi hivatalok szervezését is Helfferichre bizza időlegesen a kézirat. Végül érdemei elismerésül neki a Vörös sasrend első osztályát adományozta a császár.

— Lenin barátait letartóztatták. Amsterdamból jelentik. A Times menti Pétervárról: Kerenszky elrendelte Trockinak és Buchanovszkynak letartóztatását.

— Házvétel című mai híreinket kijavítjuk, amennyiben az említett házat Adler Hugó vásárolta meg.

— Házkutatás Gorkijnál. Stockholmából jelentik: A rendőrség Maxim Gorkijnál házkutatást tartott és kompromittáló iktákat talált.

— A főparancsnokság dönt a katonai halálos ítéletek fölött. Bécsből jelentik: A Fremdenblatt írja: Romanczuk képviselő, a képviselőház alelnöke a következő levelet kapta öfelsége kaonai kabinetirodájától: Petrucievic ur által küldött július 30-i táviratára van szerencsém a következőket közölni Önnek: Nyomban azután, hogy legújabb galíciai offenzívánk megkezdődött, megparancsolta öfelsége, hogy a visszanyert területek népével előékenyen bánjanak. Július 30-án öfelsége galíciai utazásának idején a következő táviratot küldötte a hadsereg főparancsnokságának:

„Ö császári és apostoli királyi felsége legkegyelmesebben elrendelte, hogy Galicia és Bukovina visszafoglalt területein a hadijog alapján bírój kihallgatás nélkül és ítélet nélkül ne hajtsanak végre kivégzéseket s hogy a népet egyébként is kímélik meg törvénytelen erőszakosságoktól, sőt bánjanak vele jóindulattal. Legfelsőbb parancsra a jövőben a hadsereg főparancsnoksága elé kell beértesíteni a táborban hozott halálos ítéleteket megerősítés végett.”

Az itt közltekéből tudomásul veheti Nagyságod, mennyire szívén viseli a mi legkegyelmesebb urunk a nép jólétét. Reichenau, 1917. augusztus 1.

— Az elzűllött fia. Oláh Géza egy volt máriaradnai patikus fia 1914. év május havában betört az ujaradi római katolikus templomba és ott feltörve a perselyeket, mintegy 350 K pénzt vitt el. 1916 december havában egy szökött katonával társulva betört egy kishentmiklósi gazda éléskamrájába és onnan 16 kilogram zsirt vitt el. E két betörésért kapott büntetést kitöltve, 1917 július 5-én Ujaradra ment és ott Jamnicki János zöldségraktárából zöldséget akart lopni, de tetten érték. A temesvári törvényszék szüneti tanácsa tekintettel arra, hogy Oláh már Aradon is el lett ítélve hasonló eset miatt másfél évi börtönre és politikai jogainak három évre való elvesztésére ítélte.

— Adományok. A vak katonák részére Bienestok Jakab Borossches 25 koronát küldött, Steiner Samuné elhalálózása alkalmánál koszoru megváltás címén és S. Jolán, Herósbánya 5 koronát egy forradalom címén.

— Tolvajlűző repülőgéppel. Az újvidéki repülőtéren az utóbbi időben hordószámra tűnt el a benzín. Ezért Hosian István törzsörömester, aki a barceni repülőterén öt ellenséges repülő lőtt le, tulajdonosa az arany, nagy ezüst és kis ezüst érmeknek és aki az Est egyik kétezer koronás díját is elnyerte, lesbe állott a tolvajok után. Tegnap észrevette, hogy öt hordó benzint felraknak egy teherautomobillra. Repülőgépen nyomon követte az autót, amely a Szemen-driai-utcában Schneider Frigyes cséplőgéptulajdonos udvarába ment be. A törzsörömester visszatért a repülőterre, autóba ült és ezzel állított be a cséplőgéptulajdonos udvarába, aki beismerte, hogy az öt hordó benzint kilogrammonként hét koronáért vásárolta és már régebben is vett öt hordó benzint, amiért 31 méter-mázsa buzát adott. A határrendőrség és a csendőrség nyomoz az ügyben.

— Tolvaj leány. P. Szabó Róza aradi lakos, aki már két ízben volt lopás miatt büntetve, 1917. május 4-én Temesvárott találkozott Rakovitz Hermin eselédleánnyal, akivel együtt szállt meg. Másnap reggel Rakovitz Hermin elment a helyszerzőhöz és ezen idő alatt Szabó Róza elvitte 140 K értékű fehérneműjét. 1917. június 19-én pedig a Hof Tódor marosborsai lakos által reábizott négy sertést eladta és értékét kapott pénzt elköltötte. A temesvári törvényszék szüneti tanácsa egy évi börtönre ítélte.

HIREK.

Nagy csaták a jövő héten.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Zürich. Svájci lapok jelentik Milanoból, hogy a Secoló új offenzívát helyezkilátásba. A fokozott olasz ágyútűzés amellől szól, hogy az offenzíva már meg is kezdődött. Párisból érkezett hírek szerint, a jövő héten az összes frontokon a háborúnak eddig legnagyobb összűtközéséi várhatók.

Köszönet és elismerés Kintzig Jánosnak (A közgyűlés határozata.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. — Arad város ma délutáni közgyűlését már Barabás Béla főispán nyitotta meg és elpantálta Posgay Lajos dr.-t, Arad város éhunyt nyugalmazott főorvosát, akinek érdemeit indítványára a közgyűlés jegyzőkönyvileg öröklítette meg.

Ezután Angel István főjegyző felolvasta Kintzig János volt főispánnak állásától saját kérelmére történt felmentéséről szóló bejelentését, amelyben a főispán megköszönte a törvényhatóság vele szemben kifejtett támogatását. A tanács igen megleghangu köszönő és bucsúirat elfogadását hozta javaslatba és kifejti e bucsúiratban Kintzig János főispáni rendkívül érdemeit. Parecz Béla dr. szerint a törvényhatósági bizottságnak kerülni kell ugyan a politikai kérdésekkel való foglalkozást, azonban amidőn olyan főispán távozásáról van szó, mint Kintzig János, akkor lehetetlenség ezt az elvet teljes egészében érvényre juttatni, akkor lehetetlenség kikerülni a politikát. A bucsúzó főispán igen nehéz viszonyok között foglalta el pozícióját és súlyos feladatait a legnagyobb ambícióval, lelkesedéssel oldotta meg, mint Arad város legelső főispánja és mindenképpen bebizonyította ez állásra való rátermettségét. A közéletmezés és a hadi jótékonyosság terén oly áldásdus tevé-

— Aradvármegye főispáni hivatalához érkezett adományok: Rokkant alapra: Mairovitz Adolf dr. (Máriaradna) augusztus havi adománya 200, Halmágyesusi állami kórháza és közüző alkalmazottainak gyűjtése 50, Halpern Miksa és neje Grimm A. József ravatalára számt. keszoru megváltása fejében 20 korona Erdélyi menekültek javára: Vencel Etelka (Szapáryliget) 25 korona.

— Siessünk a Központi-szállodai Orfeum jelenlegi slágereit megnézni. Ma esütörtök és holnap pénteken lépnek fel utóljára; „Sussi“ a beszélő és számoló kutya, „Bavaria“ a nagyszerű tiroli duett és a műsor többi számai.

— Bágyadtság, ingerlékenység, lelekzés nehézséggel és fuladozással járó szívserülés valamint a hosszantartó székrekedés sok más jelensége esetén a természetes „Ferenc József“ keserűviz használata a gyomor, a bél és a máj működését könnyedén és kellemesen rendbe hozza.

— Helybeli és vidéki viszonteladók részére tábori dobozok, levelező-lapok, csomagoló- és levélpapírosok, papírzacskók, képes levelező-lapok, papírszalvéták, noteszek stb. legolcsóbban Kerpel Izsó papírugykereskedésében.

IRODALOM ES MŰVESZET.

* „Mint egy hálványt egy imédiak“ „Szép volt mint egy álom“, „Írd meg hogy csókol-e párod“, „Mikor a hold sarlós lesz az égen“ „Sztambul rózsája“, „Márványmenyasszony“, „Csárdáskirálynő“, „Liebe in Schnee“, „Lavotta szerelme“, „Gólem“, „A milliemes Kati“ stb. Kerpelnél kaphatók. 2771

MOZGÓKÉPSZINHÁZ.

* Tenorista rt. (Lubitsch vígjáték az Apollóban.) Nagy siker kísérte a színház tegnapi bemutatóját, melyben két kiváló slágert kapott a közönség. A „Tenorista rt.“ címmel egy kitűnő vígjátékot, amelyben Bloch urék története van elmondva, melyből különösen a Számi fiu története emelkedik ki, aki egy kész tehetség, és mint énekes fellép az operában. Lohengrin nagy áriáját énekli, de valami viszontépor következtében holmi zavarok mutatkoznak a színpadon és a nézőtérén egyaránt. 5234

Látjuk mint török ketté egy nagyreményekre jogosított karrier. A másik sláger egy elsőrangú társadalmi dráma „A kegyelemkenyér“ címmel, mely egy szövevényes családi történet részleteit dolgozza fel. Az utóbbi időben divattossá vált a filmrendezésnek egy új iránya, amelynek az az érdekessége, hogy a cselekményt úgy ismertetik meg a közönséggel, hogy maga a főszereplő elmondja a történetet, mely nyomban előttünk lejátsszódik. Ilyen rendezésben kaptuk a tegnapi képet is, melyben egy apa és leánya történetét van, alkalmunk megismerni. A műsort még ma mutatja be a színház. 3

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKE DÉS

— A Magyar Királyi Folyam- és Tengorhajózási R-T. igazgatósága közhirre teszi, hogy személyszállítással egybekötött menetrendszerű teherjártait Csongrád és Szeged között kis viz miatt folyó hó 6.-ával további intézkedésig megszüntette. A nevezett vonalon tehát e naptól kezdve az összes személy-podgyász és áru-forgalom szünetel.

A szerkesztést fel:

Stauber József.

NYILTÉR.

Felhívás

a szilvapálinka-főzéssel foglalkozó közönséghez.

A kis- és középbirtokos osztály szilvapálinka-főzés céljából nagy kiterjedésű gyümölcsösöket létesített és most, midőn a magas pálinkaárak mellett abból valamelyes haszna volna, a legnagyobb* elkeseredéssel látja, hogy ennek hasznát mások és padig olyanok élvezik, akiknek egyetlen szilvafájuk sincs.

Ez oly nagy igazságtalanság, mely ellen a legnagyobb energiával küzdeni kell.

E célból felhívjuk az érdekelteket, hogy folyó hó 15-én délután 3 órakor Déván, a Fehér Kereszt nagytermében értekezletre megjelenni sziveskedjenek, a hol a teendő lépéseket és esetleg a kormány elé vezetendő köldöttség tervét alaposan megbeszélmi szükségessé tartjuk.

Tisztelettel:

Gálffy Gábor és társai.

Polgári Büfé

Boros Béni-tér I. (Dr. Isprávník-ház)

Állandóan kapható szalámi, lip-tói túró, kolbász, mindenféle hűtő-felvágottak, továbbá hűtő-italok, jégbe hűtött aludtej. Ke-lyér jegy ellenében. Naponta friss vaj és tojás nagy mennyiségben kapható. Számos látogatást ker-tiztelettel. 456

Saitelbach Salamonné.

Házeladások,

valamint kisebb és nagyobb birto-kek eladását, parcellázását köz-vetíteni vállalok. Az ország min-den részében előjegyezve kis- és nagybirtokok. Aradon magán- és bérlőházak. Ajánlatokat, megbízás-akat kér

Halmal József

adásvételi közvetítő iroda.

lakás: Deák Ferenc-u. 5, Telefon 726. 2366

AKI

házat, vagy földbirtokot

venni vagy eladni akar, forduljon bizalommal

Lustbader Adolf

ingatlanforgalmi irodá-jához Révay-utca 2. sz.,

ahol kisebb-nagyobb há- 645-zak, birtokok előjegy-zésben vannak. Megbí-zásokat ingatlanok ela-dására és vételére elfogadok.

Telefon 961. szám.

Használt ólom .

megvételre kerestetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Mesés szép lesz az a hölgy,

aki az

IBOLYA DORÉ CRÉMET

használja. Az arcbőrt vakító fehérre varázsolja és eltünteti min-denféle arctisztatlanságot. Ara egy tégelynek 2.— K.

Ibolya Doré szappan 3 kor., Ibolya Doré tej 1 K 50 fill. Ibolya Doré hölgypor 1 K 50 fill.

Tyukszem ellen

a leghatásosabb szer az

Anagalin.

Ara 1 korona.

Kellemes izü limonádét

mindenki otthon készíthet 1 adag 1/2 CTRAS-sal.

Ara 20 fillér.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Arpád gyógyszer-tárában

Arad, Andrassy-tér 22. szám.

Magyar gyógyborok

Kitűnő minőségű hegyaljai fehér édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vörkaptó gyógybor, vérszegények, láb-badazók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Bonne a chinin- és vas nagy győgyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 3 korona 60 fillér. Nagy palack ára: 6 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerősítő szer, linom főszerepű, szon-gító, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetegsgek részére és ott, ahol a condurongó kéreg ja-valva van. Egy palack ára: 4 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sészav jó tulaj-donságait és kiválóan alkalmas a most nehézen beszerezhető Acidoi pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 4 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

1845

Rozsnyay Mátyás gyógy-szertárában Arad, Szabadság-tér.

Veszünk vadgesztenyét

bármely állomáson. Arájánlatot mennyiség megjelöléssel kér: 5107

Kornis Zsigmond
és Márton
Arad. Telefon 918.

Ló és marha-szórt

bármilyen mennyiségben veszek a legmagasabb árért.

Meghívásra elmegyek.

Faesztergályos és kefekötő

munkások 10-12 korona napi bér mellett felvétetnek

Maár Sándor
kefegyáros 5160

Deák Ferenc-utca 31-32
Telefon 1120.

Matteine-féle

patkány- és egérintás

új eljárás szerint.

Patkány- és egérintéshez ajánlok patkány- és egérintősz-bacilust. A XX. század legmegbízhatóbb patkány- és egérintőszere, csak patkányt és egeret öl meg, emberre vagy állatra nem veszélyes, tehát mindenképp elhelyezhető.

A patkány- és egérintősz bacillus árai:

1 kis adag 2-300 patkány kiirtására 12 K.

1 nagy adag 3-600 patkány kiirtására 20 K.

„Matteine”
vegyészeti laboratorium

Arad, Beres Béni-tér 1. szám.
Telefon 10-45. 561

Ertesítem a n. 4. közönséget, hogy a

száraz sóshal

árusítást bevezettem s állandóan raktáron tartom. Minden csütörtökön élős halak nagy választékban érkeznak, melyet a meleg idő miatt piacra nem vihetek, így kizárólag üzletemben árusítok. Legfinomabb cipókrém, cigarettabüvely, parafing, erlya, gyufa, nagyban és kicsinyben. Első aradi zöldségajándék kivitelű üzlet. Vidéki rendeléseket, előleg vagy a pénz előzetes beküldése ellenében eszközök. Zöldségajándékokat, finom gyümölcsöt bármely mennyiségben veszek, a legmagasabb napi árban. 1065

Lutvák József,

Aasztalos Sándor-utca 8. Interurbán telefon 615. Péntek estétől szombat estig zárva. 1065

Aradvármegyei m. kir. gazdasági felügyelőségtől.

964-1917. szám.

HIRDETMÉNY.

A nagyváradai miniszteri kirendeltség a földművelésügyi miniszter ur engedélye alapján Aradon 21 napos méhészeti tanfolyamot rendez.

A tanfolyam, mely elméleti és gyakorlati kiképzésből áll, teljesen díjtalan és a hallgatók által készített kaptár az illetők tulajdona marad.

Az elméleti oktatás a ségai elemi iskolában a gyakorlati kiképzés pedig a Fritz Ferenc-féle méhészeti telepen (Séga) fog megtartatni.

A tanfolyamra minden méhész

szel iránt érdeklő és ezzel foglalkozó nagykorú egyének — rokkant katonák és esetleg nők is felvétetnek a jelentkezés sorrendjében korlátolt számban (25 hallgató.)

A kaptár készítéshez szükséges nyers anyagot a miniszter ur ingyen adja s a tanfolyamot ehhez szükséges szerszámokkal ellátja.

Az oktatás folyó hó 13-án veszi kezdetét, a felvételre pedig folyó hó 11-ikéig lehet jelentkezni a m. kir. gazdasági felügyelőségnél (vármegyeháza), ahol egyéb felvilágosítás is megadatik.

Arad, 1917. évi augusztus hó 8-án.

M. Kir. Gazdasági
Felügyelőség.

5240

Az egész fegyveres erő pótlásügyi főnökének kirendeltsége a temesvári cs. és kir. katonai parancsnokságnál.

Res. Nr. 427/Exp.

Pályázati hirdetés.

Az első hadseregnek tábori és tartalék kórházai részére 50 női irodai és 400 házi szolgálatot végző segéderőre van szüksége.

Felvételi feltételek:

1. Osztrák, vagy magyar állampolgárság, vagy bosznai-hercegovinai illetőség.

2. Feddhetetlenség.

3. Teljes 16, tul nem haladott 40 életév az írnokoknál, házi szolgálatot teljesítő munkaerőknél befejezett 20 életév, utóbbiaknál egyébként csak az alkalmatosság s a testi erő irányadó.

4. Általános testi alkalmatosság, melyet a felvétel előtt katoniorvos állapít meg.

5. Az irodai erőknél a német nyelvnek, mint a cs. és kir. közös hadsereg szolgálati nyelvének ismerete ahol külön fel van említve, a magyar nyelvnek is ismerete szóban és írásban, végül gépirás, esetleg gyorsírás.

Az írnokok egyelőre a női irodai erők II. osztályába soroztatnak 120 kor. fizetéssel, 40 kor. havi pótdíjjal összesen 160 kor. javadalmazással havonta. Képzett munkaerők, így tökéletes gépirónok, gyorsírónok stb. az első osztályba soroztatnak s havonta még 40 kor. pótlékot kapnak, összesen tehát 200 kor.-t havonta. A 40 kor. pótdíj ellenében lakást és teljes élelmezést kaphatnak, ez esetben készpénz javadalmazás havi 120. illetve 160 korona. A tisztogató s küldöncnök a helyi szokásnak megfelelő napi vagy havi bért kapták.

6. Pályázók, akik jövőre alkalmaztatásuktól 20 km.-nél távolabb laknak, felvételük esetére egyszeri vasúti fuvarköltségeik III. osztály személyvonat (polgári díjszabás) a maguk részére, továbbá 50 kg. podgyászfuvvar megtérítését kapták.

7. A szolgálati viszony mindkét részről 14 nap felmondással megszüntethető.

8. Minden pályázó a szolgálati rend betartására köeli, hogy kötelezze magát.

9. Az irodai állásokra pályázók nemetül megírt, bélyegtelen kérvényeiket f. hó 20-ig a temesvári cs. és kir. katonai parancsnokság pótlásügyi kirendeltségénél nyújtják be. A kérvények tartalma: név, születési év, állampolgárság, válás, állás, lakcím (esetleg még özvegy, árva . . . után) végzett iskolák s tanfolyamok, eddigi alkalmaztatásuk s annak tartama. A kérvényekhez megfelelő bizonyítványok s hatósági erkölcsi bizonyítvány melléklendő.

A házi szolgálatot teljesítő női segéderők f. hó 20-ig személyesen jelentkezhetnek Temesvárott a cs. és kir. katonai parancsnokságnál, a pótlásügyi kirendeltségnél, avagy írásban is; utóbbi esetben adják meg pontos lakcímüket (város, kerület, utca, házszám) valamint életkorukat.

Temesvár, 1917. augusztus hó 4. napján.

Pótlásügyi kirendeltség a temesvári cs. és kir. katonai parancsnokságnál.

5223

Kifutófiu

Jó fizetéssel

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

6-1917. alapít. sz.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

A néhai Weitzer János aradvárosi jótékony és közcélú alapítványról alkotott és a nagyméltósága m. kir. belügyminiszter ur 36383-1912.sz. a jóváhagyott alapító levél 3. szakasza (csoport 5-ik pontja alatt a folyó évre felvett 3000 (háromezer) korona segély összegből létesített 6, azaz hat egyenlő 500, szóval Ötszáz koronás kiházasítási segély elnyeréséiránt nyilvános pályázatot irunk ki.

Ezen segély elnyeréséért pályázhatnak oly vagyontalan aradi lakosok leányai, kik Aradon lakó önálló ipart üző iparosokhoz mennek nőül.

A pályázati kérvények folyó évi augusztus hó 31-éig bezárólag Arad város polgármesteréhez, mint a Weitzer János jótékony alapítványi bizottság elnökéhez nyújtandók be.

Kérvényezők tartoznak igazolni:

a) hogy vagyontalan aradi lakos szülőktől származnak, nem tevéen külfölséget, hogy a szülők élnek-e, vagy elhaltak,

b) hogy Aradon önálló ipart üző iparosokhoz mennek férjhez

c) kötelesek születési,

d) illetőségi és

e) erkölcsi bizonyítványt bemutatni.

A segély adományozásnál aradi születésű szülők gyermekei előnyben részesülnek.

A segély csak az egybekelés megtörténtének igazolása után adható ki, illetve folyósítható.

Weitzer János jótékony és közcélú alapítványi bizottság 1917. évi július hó 1-én.

Varjassy Lajos s. k.
polgármester

6-1917. alapít. sz.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

A néhai Weitzer János aradvárosi jótékony és közcélú alapítványról alkotott és a nagyméltósága m. kir. belügyminiszter ur 36383-1912. sz. a jóváhagyott alapító levél szerint elaggott cselédek segélyezésére f. évben 1000, azaz egy ezer korona fordítandó segély elnyerése iránt nyilvános pályázatot irunk ki.

Ezen segély elnyeréséért pályázhatnak oly vagyontalan aradi elaggott cselédek, kik társadalmi vagy más alaptól segélyt nem kapnak.

A pályázati kérvények folyó évi augusztus hó 31-ig bezárólag Arad város polgármesteréhez, mint a Weitzer János jótékony alapítványi bizottság elnökéhez nyújtandók be.

Kérvényezők tartoznak igazolni:

a) hogy vagyontalanok.

b) hogy cselédek voltak,

c) hogy társadalmi vagy más alaptól segélyt nem kapnak.

Weitzer János jótékony és közcélú alapítványi bizottság 1917. évi július hó 1-én.

Varjassy Lajos s. k.
polgármester.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját az alábbiak szerint számítjuk.
 Minden apró hirdetés ára 10 szár. Vastagabb betűkkel 20 szár.
 A vastagabb betűkkel kívánt szöveget aláhúzással kell jelezni.
 A legkisebb hirdetés ára 1.20 korona.
 Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.
 Hirdetéseket délután 4 óráig veszik fel.
 A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

Magán-
 nek levele van a kiadóban, kérem sürgősen átvenni. 5232

Augusztus 14.
 Keddén irtam Közlönyben, olvastad? Irjál mentől előbb. Jenő 5241

Alkalmazást keres.

Megszokott arodai gyakorlat
 bíró urino, ki önálló resortot tőit be, irodai alkalmazást keres. Megkereséseket „Onálló” jellegre a kiadóba kér. 5235

Bárművezetőnek
 ajánlíkozik magános urhoz vidéki fiatal intelligens nő. Választ „Szorgalmas” jellegre a kiadó továbbit. 5151

Gazdasági teendőkhöz
 teljesen jártas rokkant katona bármilyen gazdaságba ajánlíkozik. Cim özv. Hajdu Lajosnéál Dohány-u. 1. sz. 5150

Teljesen hadmentes
 50 év körüli megbízható egyén bármilyen irodai, pénztári, vagy ehhez hasonló állást keres azonnali belépésre. Kaucióval rendelkezik. Cim a kiadóhivatalban. 5183

Könyvelőnek
 magyar levelezéssel, gépirással, önálló megbízható munkaerő, mi-lőbbi belépésre állást keres. Megkereséseket a kiadóhivatalba kérek „Szorgalmas” jellegre. 5183

Üzleti leány
 alkalmazást keres. Cim a kiadóban. 5204

Intelligens
 nő, magyar, német, román nyelvismerettel, magános urhoz bárművezetőnek ajánlíkozik 14 éves, 4 polgárit vezetett leányával, kit esetleg irodai teendőkhöz lehetne alkalmazni. T. H. Lengyel tanító urnál. Nygyiak, Csanádm. 5213

Alkalmazást nyer.

A közelebb
 iskola szerezne tankönyvek eladásához 4 polgárit végzett leányt keres. Minerva könyvkereskedés, Dobo-u. 1. Telefon 791. szám. 5248

Jó családból
 való mindenes keresetlik. Cim a kiadóhivatalban. 5225

Jegyzői
 irodai teendőkhöz jártas, szépírású egyén Mácsa közseg jegyzősegenet állandó alkalmazást nyer. Nők is pályázhatnak. Javadalma évi 2000 kor. fizetés, vagy évi 1000 kor. fizetés, lakás, fűtés, világítás és elelmezés. 5224

Arvaletely,
 lehetőleg izraelitát, keresek teljes ellátás és fizetéssel, ki nomnek segédkeznék. Ajánlókosás Fülöp vendéglőnél, Deak Ferenc-utca. 5236

Skóliá
 fiatal házileány és önállóan dolgozni tudó segéd, cukraszárda felvételit. Ajánlatok fizetési igényekkel Fritz Gyula Gymlate hívár címre kéretnek. 5238

Újság
 kihordó és árusító felvételit az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. Lehet asszony is, vagy rokkant katona. 5010

Irodai
 teendők végzésre számolásban jártas a jó írású egyén azonnali alkalmazást nyerhet. Ajánlatok „Pontos számolás” címre a kiadóhivatalba küldendő. 5289

Háztervezés,
 hadmentest, kiscsaládot keresek ektőberit avagy előbbeni belépésre. Hosszabb gazdasági gyakorlattal bírók előnyben részesülnek. Ajánlatok bizonyítványmásokkal és fizetési igények megjelölésével íj. Szlovák Gyula, Temesfűzfű ut. p. Temesfüves címre küldendő. 5174

Keresők
 gazdasági munkákban gyakorlott kis családú munkást azonnali belépésre. Czikle, József főherceg ut 19. 5182

Tanulólányok
 női kalapszablonba fizetéssel felvételnek. Schwarz S., Salacz-u. 4, I. em. 5202

Szakácsnő
 jó bizonyítvánnyal felvétetik. Zriza-u. 2., I. em. 4963

Lakást keres.

Utcai garázs lakást
 keresek modern házban, url családnál. Ajánlatok „Havafalka” címre a kiadóba kérek. 5231

Vétel és eladás.

Eladó
 gyermek ágy, asztal, nagy állvány és vagódieszka. Mikes-u. 18. 5226

Eladó
 jó karban levő bőrfedelt kocsit. Cim a kiadóhivatalban. 5228

Jókarban levő
 vízmentes, félig használt ponyva, megvételre kerestetik. Ajánlatok Kain József, Brádra, Hunyadmeze, küldendő. 5227

Virágcsesőp
 új, literes, mintegy 1500 darab eladó. Lőkősházán a Gaa-majorkban. 5229

Egy kistűtő
 éneklő fülemüle eladó Rákóczy-utca 14. Megtekintésé déltán 3-4 óraig. 5242

5 koronát
 fizetek egy gram legfinomabb aranyért. Zalogcédelákat a legmagasabb áron veszek. Brandes órá- és ókszerész József főherceg ut 12. szám. (Lutheránus templom mellett) 5103

Kistűtő
 saját termésti mensesi ó-vörösbort kapható, valamint 50 darab 6-7 hektoliteres transport hordó eladó, özv. Hartmann Jánosné utódánál. Kazinczy-utca 3. sz. a. 5155

Patentáras paradicsom,
 ugyszintén patent befőttes üvegeim megkerestek. Hajek A. ut da, Forray u. 7. 5211

Kettős létesítés
 jókarban megvételre, esetleg ráfizetéssel egyselel cserebe keresek. Cim a kiadóban. 5217

Használt
 korsmai berendezés, megvételre kerestetik. Cim a kiadóban. 5199

Veszek
 egész helyeggyűjtőmunkámat, egyes könyveket, könyvtárakat: régi és új festményeket. Kerpel Issé könyvkereskedése. 901

Új butorkitel
 vétel és eladás, hitelképes egyéneknek részlete kölcsönképpen adok készpénzfizetési árkban, — ebédli, háló és nappali szoba berendezés, fa- és vasbutorok nagy választékban kaphatók. Állandó butorkiállítás Garai Karoly butorkitelében Aradon, Asztalos Sándor-utca 5. sz. Telefon 773. Kérem a címre figyelni. 2791

Baromifvesz
 elleni szer „Iltin” kapható egyedül Wajdits gyógyszerárban, Ferenc-ter. Kis üveg 1.90 kor., nagy üveg 3-50 kor. 2847

Helyeggyűjtők
 részére új nagy választék érkezett Deak Bela könyvkereskedésbe Arad, Forray-utca. Telefon 902. 4421

Veszek
 uraktól levetett férfi ruhát, valamint mindenféle egyenruhát a legmagasabb áron. Vidékre is elmegyek. Bieier Ignác, Boczkó-utca 1. 761

Tégla
 jóminőségben, nagy és kis mennyiségben, jutányos áron kapható. Jirasek iroda Levarda-u. 1. szám. telefon 1097., vagy Lázár iroda, Haessinger-utca 5. szám. telefon 747. szám. 3783

Veszek
 használt, átfart, bores, sörös, ásványvízes és hordó dugókat 6 koronáért kieigramonként. Küldeményeket az Aradi Közlöny továbbit. 5000

Egy állig használt egyenáramú
 2 1/2 lóerős motor eladó. Bővebbet az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Használt ételm
 megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. 7892

Ingatlan.

Eötvös-utca 17.
 és Szabadság-ter 4. sz. ház eladó. 5233

Megánház
 eladó. Wessely-utca 24. sz. 5237

Url magánház
 részben új és teljesen jókarban, kényelmes nagy lakással, sok mellékhelyiséggel, villanyvilágítással, gyönyörűen beültetett udvarral, óriási gyümölcsös, szőlő-, rózsaugasos, veteményes kerttel, eladó Üdülésre és gazdálkodásra kiválóan alkalmas. Purgly L.-u. 118-120. 5122

Emeletes ház
 az Eötvös-utcában szabad kézből eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 5171

Oktatás.

Javító-, pótló-
 és magánvizsgákra, felelőséggel előkészítünk. Izr. Fluinternátus, Mikes Kelen-u. 8. 5047

Gyógyászat.

Tyukszem
 és minden borkeményedés ellen biztosan ható szer, Hehs gyógyszerész tyukszem-tapasza. A legmeggröztöttebb tyukszem a tapasz párnapos használata után leválik, a gyötörő fájdalom azonnal megszűnik. Ára 1 korona. Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár Arad. 12

Hehs Vacsa chinakora.
 Szuverén szer vérszegénység, sápkór, szécsülés, a vérszegénységből eredő ideg-bajok, étvágytalanság, gyomorbántalmak, láz, általános gyengeség ellen. Páratlan vérképző és vérjavító, biztos évszer malariaikus fertőzések- és minden infektióból eredő meg-belegedés ellen egy felvételnek, mint gyermeknek. Ára 5.— kor. Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár. 12

Dr. Schajkovszky
 lábizzadási elleni szere, biztos, kipróbált ártalmatlan szer, rögtön hat, ára 1 korona 50 fillér. Kapható Földes és Hehs gyógyszerárban. 12

A drága vanillit
 teljesen pótolja a pompás zamatu Vanillon, egy zacskó ára 14 fillér. Cukraszoknak, vendéglátóknak nélkülözhetetlen. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Ellátás.

Augustinus 16-ro
 orosz fogoly részére teljes ellátást keresünk. Cim a kiadóhivatalban.

Iskolába járó
 intelligens urilánykák teljes ellátásba veszek. Özv. Dr. Balogh Benőné, Kiss-u. 5/a. sz. 5050

Üzletek.

Pécska-ut 1.
 (vasúttal szemben) Grünhut-féle vendéglő és szálloda azonnali eladó. Bővebbet ugyanott. 5112

Üzlethelyiség
 hozzátartozó 2 szobás udvari lakással azonnali, esetleg nov. 1-re kiadó. Cim a kiadóban. 5172

17881-1917. kh.

Hirdetmény.
 Közbírá tesztem, hogy Arad sz. kir város törvényhatósági bizottsága 17718/285-1917. számú határozatával a pöcegödör tisztítási díjakat további rendelkezésig 1000 literenként oly házakban, ahol a kocsit a pöcegödörig hajthat 12 koronába, ott ahol pedig a tekarítás vederrel a kapun keresztül való kihordás útján történik 14 koronában állapította meg. Arad, 1917. június hó 18. Green Nándor, főkapitány.

Izletes salátakészítmény: SALAT FIX Törvényes szel védve
 salátátfűszer használatra készen minden ecet, olaj, bors vagy só hozzátétel nélkül. :- Hatóságilag elismert kitűnő pótlék.
 Aradi képviselő: **László B. Jenő**, Arad, Kazinczy-u. 2. Mindentűt kapható! 4865

Mélyen tisztelt Háziaszony!
„EFFENDI” Seprő a legjobb munkát végzi, mert a seprők legjavát képi.
„EFFENDI” Seprővel ha kísérletet tesz, életében más seprőt nem vesz.
„EFFENDI” névre ügyelni kérem, a mi látható minden seprőnyélen.
„EFFENDI” Seprőt fűszer, festéküzletekben tartják, hol vásárlását örömmel várják. 4497